

VEFA

DEDE ve NİNE
TARİH AİLE

MANEVİYAT
ATA SAYGI
SEVGİ

KÜLTÜREL

MİRAS

BENİM eÜZEL

AİLEM

HOSGÖRÜ

T.C.
BURSA VALİLİĞİ
İL MİLLİ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

CINARLAR ÇİÇEKLERLE BULUŞUYOR

PROJE TANITIM KİTAPÇIĞI

ÇINARLAR ÇİÇEKLERLE BULUŞUYOR

BURSA İL MİLLÎ EĞİTİM MÜDÜRLÜĞÜ

ÇINARLAR ÇİÇEKLERLE BULUŞUYOR

Değerli meslektaşlarım, velilerim ve sevgili öğrencilerim;

İnsan doğar, yaşar ve ölür. Yaşam serüveninin en son evresi, yaşlılık dönemidir. Yaşlılık; fiziksel, duygusal ve sosyal olarak bazı deformasyonların yaşandığı bir dönem olması nedeniyle ilgi ve bakım ihtiyacın hâsıl olduğu bir evredir.

Yaşlılık dönemine her kültür farklı anlamlar yüklemiş ve bu döneme yönelik çeşitli uygulamalar geliştirmiştir. Huzurevleri, bakımevleri, evde bakım hizmetleri bunlardan

bazılarıdır. Türk kültüründe yaşlılar, her zaman saygı ve hürmet edilen bir kapı, gövdesinde güven duyulan bir çınar olarak görülmüştür. Çocukluk sevgi, yaşlılık ise hürmet makamı olarak bilinmiştir. Günlük yaşantımızda, özellikle bayramlarda büyük evinde toplanmak, evlilik kararının alındığı kız isteme merasimlerinde sözü yaşça en büyük olana bırakmak, yaşlı bir insan odaya girdiğinde ayakta karşılamak, hayatla ilgili önemli kararlarda bir bilen olarak büyüklere danışmak, bir işe başlarken onların hayır dualarını almak gibi kültürel alışkanlık ve geleneklerimiz yaşlıların ne kadar değerli olduğunu gösteren örneklerdir. Türk kültüründe yaşlılar, hayatın çok önemli bir parçasıdır ve olmazsa olmazların başında gelmektedir.

Son dönemlerde özellikle göç, iş ve çalışma koşulları, hızlı kentleşme, geniş aile yapısının çözülmesi gibi durumlar kuşaklar arası ilişkilerde zayıflamaya ve yabancılaşmaya neden olmuştur. Buradan yola çıkıldığında günümüz dünyasının yarattığı bu kuşaklar arası kopuklukla mücadelede hem kişisel bağlamda hem de kurumsal bağlamda mücadele etmek gerektiğini düşünüyoruz. Bu noktada okul, kitlesele ve süreğen katkı sunabilmesi açısından en etkin mücadele kanallarından biridir. Bu açıdan okul temelli proje, uygulama ve çalışmalara ihtiyaç duyulduğunu düşünüyoruz.

İşte tam bu noktada Çınarlar Çiçeklerle Buluşuyor projesi ile “Çocukluk sevgi, yaşlılık hürmet makamıdır.” fikrinden hareketle, dede/nine ve torun arasındaki ilişkinin okul temelli uygulamalarla güçlenmesini sağlayarak en genel manada çocuk/genç kuşak ile yaşlı kuşak arasındaki ilişkiye süre, sıklık, derinlik açısından kalite katmayı amaçlamaktayız.

Gereken hassasiyeti göstereceğinizi biliyor kolaylıklar diliyorum...

Sabahattin DÜLGER
Bursa İl Milli Eğitim Müdürü

İL ÇALIŞMA KOMİSYONU

1. Sabahattin DÜLGER
2. Arzu AYYILDIZ

İl Milli Eğitim Müdürü
İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı

İL PROJE YÜRÜTME KOMİSYONU

1. Arzu AYYILDIZ
2. Erhan AĞBABA
3. Hacer GÜL
4. Ümit ÖZTÜRK
5. Zeliha YÜCE
6. Ersen ÇETİNER
7. Hüseyin GEZER
8. Neriman TOK ÇOKGEZER
9. Semra ÇAKIR

İl Milli Eğitim Müdür Yardımcısı
İl Milli Eğitim Müdürlüğü Temel Eğitim Projeler Koordinatörü
İl Milli Eğitim Müdürlüğü Temel Eğitim Proje Uzmanı
İl Milli Eğitim Müdürlüğü Temel Eğitim Proje Uzmanı
Nilüfer Nedim Öztan İlkokulu Müdürü
Nilüfer NOSAB İlkokulu Müdürü
Osmangazi Davut Çalışkan İlkokulu Müdürü
Yıldırım Mustafa Necati İlkokulu Müdürü
Nilüfer NOSAB İlkokulu Rehber Öğretmeni

İLÇE PROJE YÜRÜTME KOMİSYONU

1. Temel Eğitimden Sorumlu Şube Müdürü veya görevlendirdiği bir okul müdürü
2. En az üç ilkokul müdürü
3. En az üç okul rehber öğretmeni ve psikolojik danışmanı
4. En az iki sınıf öğretmeni

OKUL PROJE YÜRÜTME KOMİSYONU

1. Okul Müdürü ya da görevlendireceği müdür yardımcısı
2. Tüm birinci sınıf öğretmenleri
3. Okul rehber öğretmeni ve psikolojik danışmanı

1.

GİRİŞ

Günümüz dünyanın gerçekleri aile ilişkilerine yeni bir boyut kazandırdı. Göç, kentleşme, iş hayatı, aile içi sorunlar, boşanma, geniş aile yapısından çekirdek aile yapısına kayış gibi nedenlere bağlı olarak daha az görüşüyor, daha az vakit geçiriyor ve daha az ortak yaşam deneyimi yaşıyoruz. Bu durumun ilişkileri mekanik bir döngüye sokması, yadsınamaz bir gerçek olarak karşımıza çıkıyor. (Lotfi, Kabiri, & Ghasemlou, 2013).

Bireylerin birlikte zaman geçirmesi, acı ve sevinçlere ortak olması, birlikte bir şeyler üretmesi özetle ortak yaşam deneyimi yaşaması gerekir. Bu yaşantılar hem ilişkinin hafızasını oluşturur hem de duygusal ve sosyal bağların gelişmesine olanak sağlar. Ortak yaşam deneyiminin azlığı mesafeli, derinliği olmayan, görüşme süre ve sıklığı ciddi oranda azalan bir mekanik ilişki döngüsü ortaya çıkarmaktadır. Bu döngü insanların birbirlerine olan ihtiyacını azaltmakta ve insanları yalnızlaştırmaktadır. (Canatan, 2008).

Öncelikle aile içinde başlayan bu yabancılaşma ve ayrışma giderek çoğalarak toplum anlayışına ve kültürüne dönüşmüştür. Bu ilişkilerden en çok zarar gören ilişki ağlarından biri dede/nine ile torun ilişkisidir. Bu açıdan hayat ihtiyaçları kuşaksal olarak farklı olsa da sevmek, güvenmek, ait hissetmek gibi insani ihtiyaçları hala ortaktır. Yaşlı kuşak tam da bu dönemde bir işte çalışmak gibi birçok sorumluluğundan sıyrılmakta ve çoğunlukla ya çocuk bakıcılığı yapmakta ya da çeşitli sağlık sorunlarına bağlı olarak evlerine kapanmaktalar.

Bu açıdan belki de en çok sosyal ilişkiye ve işe yararlık hissine ihtiyaç duydukları bu dönemde yalnızlık ve ilgisizlik onları en çok sarsan bir olgu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu durum onların hem psikolojik hem de biyolojik sağlıklarını sekteye uğratan önemli bir değişkendir. Yapılan araştırmalarda yaşlı bireyler çocuklarla zaman geçirdiğinde yaşam sürelerinin uzadığı, sağlık sorunlarından daha az şikâyet ettiği ve yaşama umutlarının ciddi oranda arttığı saptanmıştır.

ÇINARLAR ÇİÇEKLERLE BULUŞUYOR

İnsani ilişkilerin azalmasının başka bir boyutu ise özellikle Z ve Alfa kuşağı çocuklarının hem sosyal ilişki hem de eğlence anlayışlarıdır. Bu kuşak çocukları yüz yüze iletişim yerine çoğunlukla sosyal medya, telefon gibi uzaktan iletişim araçlarını tercih etmektedirler. Bu durum insani ilişkilerde temas duygusunun yitirilmesine neden olmaktadır. Öte yandan bilgisayar ve tablet kullanımındaki artış çocukların zamanlarının büyük bir kısmını sosyal medya (Facebook, Twitter, Instagram vb.), bilgisayar oyunları ve video kanallarında (Youtube vb.) geçirmelerine neden olmaktadır. Özetle bu durum çocuklar ile yetişkinler arasında gelişmekte olan uzaklaşmanın zeminini hazırlamıştır.

Yaşanan bu gelişmeler çocuk/genç kuşak ile yaşlı kuşak arasındaki bağ ve iletişimi giderek zayıflatmaya başlamış; süre, sıklık, derinlik açısından ciddi deformasyona uğratmıştır.

Buradan yola çıkıldığında günümüz dünyasının yarattığı bu kuşaklar arası kopuklukla mücadelede hem kişisel bağlamda hem de kurumsal bağlamda mücadele etmek gerektiğini düşünüyoruz. Bu noktada okul, kitlesel ve süreğen katkı sunabilmesi açısından en etkin mücadele kanallarından biridir. Bu açıdan okul temelli proje, uygulama ve çalışmalara ihtiyaç duyulduğunu düşünüyoruz.

İlimiz 2017 yılı verilerine göre yılda ortalama 86 000 kişi göç almaktadır. Bu nedenle kentleşme, işsizlik, ayrılma, boşanma, ölüm gibi nedenlere bağlı olarak parçalanmış aile sorunlarına sıklıkla rastlanmaktadır.

Bu durumun okula yansımaları 2016-2017 eğitim öğretim yılı İl Danışma Komisyonunda dile getirilmiştir. Bunun üzerine konunun öncelikli olarak temel eğitim ekseninde araştırılması için il milli eğitim bünyesinde bir araştırma komisyonu kurulmuştur. Merkez ilçelerden birer okul müdürü, birer psikolojik danışman ve rehber öğretmen olmak üzere 8 kişilik komisyon konuyu ilimiz genelinde farklı bölgelerden temel eğitime bağlı 12 kurum ziyareti yaparak öğrenci, veli, öğretmen, yöneticilerle görüşmeler yaparak değerlendirmiştir. Hazırlanan raporda yukarıda bahsettiğimiz konunun ilimiz için ciddi bir risk faktörü olarak karşımıza çıktığı saptanmıştır.

Rapora ilişkin bazı sayısal veriler şöyledir:

Çocuklara yöneltilen “Dede/ nineni ne kadar sıklıkla görüyorsun?” sorusuna öğrencilerin; % 3’ü her gün, % 18’i haftada bir, % 37’si ayda bir, % 22’si 6 ayda bir, % 12’si yılda bir kez dede/ninesini gördüğünü ifade ederken % 8’i ise dede ve ninesini hiç görmediğini (Yaşıyor olmalarına rağmen) ifade etmiştir.

ÇINARLAR ÇİÇEKLERLE BULUŞUYOR

Dede/ninelere yöneltilen “Torununuzu ne kadar sıklıkla görüyorsunuz?” sorusuna; % 9’u her gün, % 21’i haftada bir, % 44’ü ayda bir, % 17’si 6 ayda bir, % 7’si yılda bir kez torununu gördüğünü ifade ederken % 2’si ise torununu hiç görmediğini ifade etmiştir.

Çocuklara yöneltilen “Dede/nine ile nasıl zaman geçiriyorsunuz?” sorusuna öğrencilerin; % 64’ü “TV izliyoruz.”, % 21’i “Parka gidiyoruz.”, % 2’si “Oyun oynuyoruz.”, % 3’ü “Hiçbir şey yapmıyoruz.”, % 10’u ise diğer seçeneğini işaretlemişlerdir.

Dede/ninelere yöneltilen “Torununuzla nasıl zaman geçiriyorsunuz?” sorusuna dede/ninelerin; % 43’ü “TV izliyoruz.”, % 22’si “Parka götürüyorum.”, % 6’sı “Oyun oynuyoruz.”, % 4’ü “Hiçbir şey yapmıyoruz.” % 25’i ise diğer seçeneğini işaretlemişlerdir.

Alan araştırmasına göre: “Çocuk/genç kuşak ile yaşlı kuşak arasındaki bağı güçlendirmek için okul temelli bir projeye ihtiyaç var mı?” sorusuna ankete katılan anne ve babaların % 91’i, öğretmenlerin %87’si, yöneticilerin %86’sı “İhtiyaç vardır.” cevabı vermiştir.

Çalışmalar sonucunda dede/nine ve torun arasındaki ilişkinin güçlendirilmesi özelinde çocuk/genç kuşak ile yaşlı kuşak arasındaki ilişkiyi güçlendirmek, derinlik katmak ve sürdürülebilir kılmak amacıyla okul temelli bir projeye ihtiyaç duyulduğuna kanaat getirilmiştir.

2.

PROBLEM DURUMU

Teknolojik gelişmeler, iş hayatındaki değişimler, göç, kentleşme sorunları, geniş aile anlayışından çekirdek aile anlayışına kayış, aile içi problemler, boşanma, aile parçalanması gibi nedenlere bağlı olarak aile bağları giderek zayıflamaya başlamış süre, sıklık, derinlik açısından ciddi deformasyona uğramıştır.

Bu durum aile alt sistemleri arasında gelişen bütün ilişki ağlarına zarar vermektedir. Bu ilişkilerden en çok zarar gören ilişki ağlarının başında dede/nine ile torun ilişkisi gelmektedir.

Özelde yaşanan dede/nine ve torun arasındaki ilişkinin süre, sıklık, derinlik açısından hem niteliğinin hem de niceliğinin düşmesi genele vurulduğunda çocuk/genç kuşak ile yaşlı kuşak arasındaki kuşaklar arası kopukluğun zeminini hazırlamaktadır.

Bu olumsuz durum eğer müdahale edilmezse ve sürdürülebilir bir çözüme kavuşturulamazsa toplum refleksine ve kültürüne dönüşebilir. Tam bu noktada toplumun geleceğini inşa eden eğitim kurumlarının okul temelli proje ve uygulamalar geliştirerek çözüme kitlesel ve süreğen katkı sunması gerekmektedir.

Buradan hareketle projenin problem durumu: “Çeşitli değişkenlere bağlı olarak zayıflayan ve yabancılaşan çocuk/genç kuşak ile yaşlı kuşak arasındaki ilişkiye işlerlik kazandırmak ve güçlendirmektir.”

3.

PROJENİN AMAÇLARI

Projenin en temel amacı:

“Çocukluk sevgi, yaşlılık hürmet makamıdır.” fikrinden hareketle, dede/nine ve torun arasındaki ilişkinin okul temelli uygulamalarla güçlenmesini sağlayarak en genel mânâda çocuk/genç kuşak ile yaşlı kuşak arasındaki ilişkiye süre, sıklık, derinlik açısından kalite katmaktır.

Projenin hedeflerini maddeler halinde sıralayalım:

1. **Projenin** en temel hedefi kuşaklar arası diyalog ve güven köprüsünün oluşmasına destek sağlamak.
2. **Milli**, manevi, sanatsal, kültürel, tarihi, doğal miras ve değerlerimizi yine insani bir miras olan dedelerimiz ve ninelerimiz üzerinden bir noktaya kadar çocuklarımızın tanımalarını sağlamak.
3. **Dede** ve ninelerimizi birçok değişkeni kontrol altına alınmış etkinlik kurgularıyla sınıf ortamında çocuklarımızla bir araya getirerek sosyal ve duygusal ilişkilerinin güçlenmesine olanak sağlamak.
4. **Empati** becerisinin gelişebilmesi, insanların farklı özelliklere sahip (yaş, cinsiyet, ırk, din vb.) insanlara maruz kaldığında ve ortak yaşam deneyimi yaşandığında gelişebilen bir yetenek olduğundan çocukların bu yönünü sınıf ortamında oluşturulan paylaşım atmosferi ile desteklemek.
5. **Proje**, çocuklarda dede/nine veya ailenin büyükleri ile iletişim kurma ihtiyacı doğuracağından torun-dede/nine ilişkisi özelinde tüm aile bağlarına katkı sağlayabilmek.
6. **Yaşlılık** dönemine ilişkin unutkan, huysuz, eski kafalı, fiziksel olarak güçsüz, zihinsel açıdan zayıf, çalışamaz, üretmez gibi toplumsal ön yargılarla mücadele etmek.

7. **Değerlerimizi** ağaç yaşken eğilir fikrinden hareketle gerçek zamanlı yaşam deneyimi üzerinden aktarılmasına olanak sağlamak.
8. **Çocuklarda** birlikte hareket edebilme, uzlaşma, aidiyet duygusunun oluşması, sorumluluk bilincinin gelişmesi, hoşgörü / tolerans anlayışının gelişmesi, sosyo-psikolojik doygunluk yaşaması gibi bazı gelişimsel ihtiyaçları bir noktaya kadar karşılamak.
9. **Günümüz** çocukları, dijital doğanlar olarak tanımlanmaktadır. İlgileri, hobileri ve alışkanlıkları nedeniyle çoğunlukla yaşlı kuşak tarafından anlaşılmakta güçlük yaşıyorlar. Bu açıdan dede ve ninelerimizin sınıf ortamında oluşturulan atmosferle günümüz çocuklarını (Z ve Alfa kuşağı) yakından tanımalarına ve onlarla birlikte uyumlu hareket edebilmelerine katkı sağlamaktır. Bu ilişki ağı aynı zamanda çocukların da onları tanımalarına olanak sağlayacaktır.
10. **Eğitim** kurumlarını; kültürel deformasyon, sosyal çözülme, iletişim çatışmaları gibi güncel toplumsal sorunların çözümünde etkin hale getirmek.
11. **Serbest** etkinlik saatleri yönergesine göre serbest etkinlik saatlerine işlerlik kazandırmak.
12. **Mesleki** ilgiler çocukların çeşitli meslek gruplarına maruz kalması ile gelişebilen bir durumdur. Bu açıdan projenin ana kazanımlarından biri olmasa da öğrencilerin hem meslek çeşitliliğine maruz kalmasını hem de sınıfta gerçekleştirecek mini uygulamalarla kendilerini tanımalarına olanak sağlamak.
13. **Yaşlılarımızı** evlerinden çıkararak yaşamın içine çekmek.

4.

PROJENİN UYGULAMA YÖNERGESİ

Proje, “ortak yaşam deneyimi atölyesi” üzerine kurgulanmıştır. Bu bağlamda yaşantıya dayalı bir sosyal ilişki için dede ve ninelerin sınıf ortamında periyodik bir zaman planlaması dâhilinde, belli temalar ekseninde, yasal ve pedagojik açıdan gerekli önlemler alınarak çocuklarla birlikte faaliyet yapmalarına olanak sağlayacak bir proje sistemi kurgulanmıştır.

Proje: İlkokul birinci sınıf öğrencileri ile dede ve ninelerini sınıf ortamında bir araya getirerek önceden belirlenmiş oyuncak yapımı, masal anlatımı, çocukluk anılarının paylaşımı, geleneksel çocuk oyunlarının oynanması gibi ortak yaşam deneyimine dayalı faaliyetlerle genç kuşaklar ve yaşlılar arasındaki duygusal ve sosyolojik bağı okul temelli güçlendirmeyi amaçlamaktayız.

Projenin uygulama basamakları aşağıda soru cevap şeklinde ifade edilmiştir.

1. Proje hangi yaş veya sınıf düzeyinde uygulanacak?

Projenin sürdürülebilir bir döngü içinde olması açısından en doğru hedef kitlenin ilkokul birinci sınıflar olduğuna kanaat getirilmiştir. Bu bağlamda proje, ilimiz bünyesindeki tüm ilkokullarda 1. sınıf düzeyinde uygulanacaktır. Diğer sınıflarda (2, 3 ve 4. sınıflar) uygulanmayacak fakat isteyen gönüllü öğretmenler kendi sınıflarında projeyi uygulayabilirler.

2. Proje uygulamaları nerede olacak?

Proje uygulamaları, hem güvenlik ve kontrol açısından hem de pedagojik açıdan sağlıklı yürütülebilmesi için okul bünyesinde gerçekleştirilecektir. Bu açıdan çocuklar ile dede/nineler okul ortamının dışında buluşturmak birçok nedene bağlı olarak riskli bulundu. Bu risklerin başında: Çocuk ihmali ve istismarı açısından güven sorunu teşkil etmesi, anayasal hak olan eğitim hakkının engellemesi bağlamında çocuğun eğitim hayatını sekteye uğratması, finansal bir iş yükü doğurması ve pedagojik açıdan çocuklar ile bir araya gelecek kişilerden kaynaklanabilecek sorunlar

öngörülememesi gelmektedir...

Bu nedenle buluşmaların sınıf ortamında gerçekleşmesine karar verildi. Öğretmenler, kendi sınıf ortamının yanı sıra etkinliğin yapısına göre okulun diğer bölümlerini de uygunluğuna göre kullanabilirler. Öte yandan öğretmenler istemeleri durumunda gerçekleştireceği etkinliklerin bazılarını gerekli yasal izin ve şartları sağlamaları durumunda okul dışında da gerçekleştirebilirler.

3. Proje uygulamaları ne zaman olacak?

Proje uygulamaları; 1. sınıfların oyun ve fiziki etkinlikler saatlerinde gerçekleştirilecektir. Öğretmenler, projenin uygulama takviminde yer alan çalışmaları yıllık çalışma planlarına ekleyerek projeyi uygulayacaklardır.

4. Proje kapsamında dede/nineler ile çocuklar buluştuğunda ne yapacaklar?

Ortak yaşam deneyimine ve kültürel mirasın aktarımına hizmet edebilmesi, dede/nineler ile çocuklar arasındaki sürecin hem pedagojik hem yasal hem de eğitsel açıdan yönetilebilmesi açısından bir değerlendirme yapılarak 7 tema belirlenmiştir.

Temalar şöyledir: *Geçmişten günümüze geleneksel oyunlar, geçmişten günümüze edebi mirasımız, geçmişten günümüze geleneksel mutfak kültürü, geçmişten günümüze geleneksel oyuncaklar, geçmişten günümüze unutulmaya yüz tutmuş meslekler, geçmişten günümüze geleneksel el sanatları, geçmişten günümüze tarihi ve doğal mirasımız.*

Temalara ilişkin etkinlikler okulların yaratıcılığına, olanaklarına ve çevresel koşullarına göre okulların inisiyatifine bırakılmıştır. Örnek olması açısından kitapçığın en sonunda her temaya ilişkin çeşitli önerilerde bulunulmuştur, inceleyebilirsiniz (Ek 1: Tema açıklamaları ve öneriler).

Buna göre temaya ilişkin dede ve ninemiz bir faaliyet belirleyerek eğer bir malzemeye ihtiyaç varsa malzeme temini yapılarak sınıf ortamında çocuklara anlatmasını ve çocuklarla birlikte gerçekleştirmesi sağlanacaktır.

Örneğin bir dedemiz kendi çocukluğunda oynadığı ve yaptığı tel arabayı sınıfa gelerek tarihçesi, amacı ve nasıl yapıldığı ile ilgili teorik bilgileri verecek. Ardından gerekli güvenlik önlemleri alınarak, malzemeler çocuklara verilerek tüm çocukların yapması sağlanacaktır. Ya da bir ninemiz kendi çocukluk döneminde yaptığı bir bez bebeği önce anlatacak, ardından çocuklarla birlikte sınıfta yapacaktır.

5. Temalara ilişkin buluşmalar nasıl bir plan dâhilinde ve ne sıklıkla gerçekleşecek?

Proje bağlamında içerik, zaman ve eğitim müfredat akışı göz önünde bulundurularak her aya bir tema belirlenmiştir. O ayın temasına ilişkin etkinlik çeşitliliği okulların kapasite ve yaratıcılığına bırakılmıştır. Tema kapsamında buluşmalar her tema için **ayda en az bir etkinlik** olmak kaydıyla **haftalık 1 saati geçmeyecek şekilde** sınıf ortamında gerçekleştirilecektir. Etkinlik sayısı, çeşidi, içeriği tema ekseninde okullara bırakılmıştır (Ek 1: Tema açıklamaları ve öneriler).

Buna göre temalara ilişkin yıllık akış şöyledir:

ZAMAN	TEMA
Eylül – Ekim	Geçmişten Günümüze Geleneksel Türk Oyunları
Kasım	Geçmişten Günümüze Edebi Mirasımız
Aralık	Geçmişten Günümüze Geleneksel Türk Mutfağı
Ocak – Şubat	Geçmişten Günümüze Geleneksel Türk Oyuncakları
Mart	Geçmişten Günümüze Unutulmaya Yüz Tutmuş Meslekler
Nisan	Geçmişten Günümüze Geleneksel El Sanatları
Mayıs - Haziran	Geçmişten Günümüze Tarihi ve Doğal Mirasımız

7. Proje, okul tarafından nasıl yürütülecektir?

Her okul kendi içinde bir müdür yardımcısı başkanlığında, okul rehber öğretmeni ve 1.sınıf öğretmenlerinin tamamının yer aldığı bir okul yürütme komisyonu kuracaklardır. Bu komisyon projenin okul içinde tanıtımından, yürütülmesinden, değerlendirme ve raporlandırmasından sorumlu olacaktır.

Okul proje yürütme kurulu:

- **10-21 Eylül 2018** tarihleri arasında okulun kendi çalışma temposuna göre uygun olan bir tarihte 1. sınıf velilerine projenin tanıtımını yapacaklardır.
- **Tanıtım** aşamasında her bir tema ve tema içeriği ayrıntılı bir şekilde anlatılarak velilerden ve mahallesinin ileri gelenlerinden destek ve öneri alınacaktır.
- **Proje** yürütme komisyonu her ay belirlenen temaya ilişkin etkinlikleri ve etkinlikleri gerçekleştirecek dede ve nineleri belirleyecektir (Ek 1: Tema açıklamaları ve öneriler).
- **Komisyon**, etkinlikleri gerçekleştirecek dede ve nineler ile bir araya gelerek etkinlikleri zamanı, süresi, malzemesi ve yöntemi konusunda değerlendirecektir. Buna göre işbirlikleri ve destekler belirlenecektir.
- **Komisyon** aynı zamanda her bir etkinliği çocuk ihmali, çocuk istismarı, gelişimsel uygunluğu, iş güvenliği, çocuk ruh ve beden sağlığı açısından değerlendirecektir.
- **Komisyon** uygun dil ve bir üslupla çocuklarla buluşacak dede ve ninelerimizi; etkinliğin olası riskleri, çocuklarla iletişim, iş güvenliği, çocuk ihmali gibi konularda gerekli öneri ve uyarılarını yaparak hazırlayacaktır.
- **Belirlenen** tarihlerde dede ve ninelerimiz sınıfa gelerek etkinliği yapacaklardır. Etkinlikler yapılırken temel eğitim portal ve il milli eğitim müdürlüğü web sitesinde yayınlanmak üzere yüksek çözünürlüklü fotoğraf ve videolar çekilecektir. Bu dokümanlar aylık olarak ilçe proje yürütme komisyonları tarafından talep edilecektir.
- **Komisyon**, o aya ilişkin temaya göre yapılan faaliyetleri içeren aylık raporu hazırlayacaktır (Ek 2: Ay Sonu Raporu). Rapor dijital ortamda hazırlanacak ve etkilere ilişkin yüksek çözünürlüklü fotoğraflar eklenerek İlçe Yürütme Komisyonuna gönderilecektir.
- **İlçe** Yürütme Komisyonu ise okullardan gelen raporları ve yüksek çözünürlüklü fotoğrafları ilçe raporuna dönüştürerek İl Yürütme Komisyonuna gönderecektir. İl Yürütme Komisyonu gelen raporları derleyerek il raporunu yayınlayacaktır.
- **İl Yürütme** Komisyonu ilçelerden gelen etkinlik fotoğraflarını okulları niteleyecek şekilde hem Temel Eğitim Portalında yayınlayacak hem de İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nün web sitesinde haber olarak yayınlayacaktır.

8. Proje sonuçları nasıl izlenecek ve nasıl değerlendirilecektir?

Proje kapsamında okul proje yürütme komisyonu her ay gerçekleştirdiği etkinliğe ilişkin İlçe Proje Yürütme Komisyonuna göndermek üzere proje ay sonu raporu hazırlayacak. Rapor (Ek 2: Ay Sonu Raporu) dijital ortamda Excel formatında doldurularak yüksek çözünürlüklü faaliyet fotoğrafları ve videoları ayrıca ek olarak iliştilererek mail yoluyla İlçe Proje Yürütme Komisyonuna gönderilecektir. Rapor içeriğinde okulda gerçekleştirilen etkinliğin adı, içeriği, sonuçları gibi bilgilerin yanı sıra sayısal veriler ve etkinliğe ilişkin fotoğrafları içerecektir.

İlçe Proje Yürütme Komisyonu okullardan gelen raporları derleyerek ilçe raporu olarak İl Proje Yürütme Komisyonuna gönderecektir. İlçelerden gelen raporlar ve gelen fotoğraf/videolardan uygun olanlar İl Milli Eğitim projelerinin yer aldığı web tabanlı temel eğitim portalında ve İl Milli Eğitim Müdürlüğünün web sitesinde haber yayınlanacaktır. Öte yandan ilçelerden gelen faaliyetler sayısal verilere dönüştürülerek aylık değerlendirme raporları hazırlanacaktır.

5.

PROJENİN ÖNCEKİ YIL KI SONUÇ RAPORU

Proje önceki yıllarda çeşitli ilçelerden proje okullarında uygulanmıştır. Bu kapsamında bir yılda 69 okulda 210 şubeye, 6186 1. Sınıf öğrencisine ve 950 dede ve nineye ulaşılmıştır. 7 farklı temada 69 okulda dede ve ninelerimiz tarafından oyuncak yapımından meslek tanıtımına gezilerden takı yapımına 324 farklı faaliyet uygulanmıştır.

Okullarda yapılan faaliyetler o kadar dikkat çekti ki yerel ve ulusal basından çeşitli TV ve radyo programları yapıldı. TRT Çocuk televizyonu Haberin Olsun Programı proje ile ilgili program yapmak amacıyla ilimizi ziyaret etmiş ve tüm projeyi anlatan bir program hazırlayarak yayınlamıştır. Yayın sonrası birçok ana haber bülteninde proje haber olarak yayınlanmıştır. Öte yandan yerel ve ulusal gazetelerde haber ve röportajlar yapılarak yayınlanmıştır. İl ve proje kimliğinin açığa çıkmaması için gazete haberlerinin resimlerini ve TV programı ekran görüntülerini proje metninin içine koyamadık.

İlimiz temel eğitim portalında yayınlanan proje resimleri temel eğitim portalda yer alan projeler içinden en çok tıklanan proje olarak dikkat çekmektedir. Bunun yanı sıra EBA'ya yüklenen proje resim ve videoları da tıklanma ve beğenilme oranları dikkat çeken başka bir durumdur.

Proje sonuçlarının sayısal sonuçlarını özetlersek:

- **Ön test** sonuçlarına göre görüşme sıklığına ilişkin memnuniyet oranları çocuklar için % 21, dede ve nineler için %12'dir. Son test verilerine göre proje

ÇINARLAR ÇİÇEKLERLE BULUŞUYOR

sonrası memnuniyet oranları çocuklar için % 43, dede ve ninelerimiz için % 48'dir.

- **Ön test** sonuçlarına göre görüşme süresine ilişkin memnuniyet oranları çocuklar için % 15, dede ve nineler için %16'dır. Son test verilerine göre proje sonrası memnuniyet oranları çocuklar için % 36, dede ve ninelerimiz için % 42'dir.
- **Ön test** sonuçlarına göre görüşme derinliğine (Birlikte yapılan faaliyet) ilişkin memnuniyet oranları çocuklar için % 45, dede ve nineler için %51'dir. Son test verilerine göre proje sonrası memnuniyet oranları çocuklar için % 82, dede ve ninelerimiz için % 79'dur.
- **Projenin** yan amaçlarından biri olan oyun ve fiziki etkinlikler saatlerine işlerlik kazandırma noktasında projeye katılan öğretmenlerin memnuniyet oranı % 51'den % 64'e yükselmiştir.
- **Projenin** ana hedeflerinden biri yaşlılık dönemine ilişkin unutkan, huysuz, eski kafalı, fiziksel olarak güçsüz, zihinsel açıdan zayıf, çalışamaz, üretmez gibi toplumsal önyargılarla mücadele etmektir. Bu bağlamda proje kapsamındaki okullardan seçilen veli gurubuna proje ile ilgili bilgi verilmeden "Sizce yaşlı kuşak ile çocuklarınızı buluşturursak bu buluşmadan çocuklarınızın hayatından önemli değişikliklere yol açacak öğrenmeler gerçekleşir mi?" sorusuna anne babaların % 78'i hayır % 22'si ise evet cevabını vermişti. Aynı veli gurubuna yaptığımız son testte "Proje ile çocuklarınızın hayatından önemli değişikliklere yol açacak öğrenmeler gerçekleşir mi?"

ÇINARLAR ÇİÇEKLERLE BULUŞUYOR

sorusuna velilerin % 98'i evet yanıtını vermiştir.

- **Ön test** sonuçlarına göre proje okullarından seçilen velilere “Yaşlı kuşak çocuklarınız bakıcılık yapmak, birlikte TV izlemek dışından eğitsel, mesleki, bilimsel ve sanatsal çalışmalar yapabilir mi?” sorusuna velilerin % 89'u hayır % 11'i ise evet cevabını vermiş. Aynı veli gurubuna yaptığımız son testte bu soruya velilerin % 92'si evet yanıtını vermiştir.

Özetle proje başında belirlenen amaçlar doğrultusunda hedefine ulaşmıştır. Dede ve ninelerimizin proje kapsamında okullarda yaptığı bazı çalışmalarından örnekler vermek gerekirse şunları sıralayabiliriz: Bir okulumuza ninelerden Türk Halk Musikisi korosu oluştu ve çocuklarla birlikte konser yaptılar. Bir okulumuzda çocuklarla birlikte ebru sanatı

icra edildi ve sergisi yapıldı. Bir okulumuzda geleneksel el sanatları bağlamında bir dedemiz çocuklar ile birlikte çömlekler yapıp sergilediler. Bir okulumuzda çocuklarla birlikte yapılan yöresel yemekler kermes yapılarak halka satıldı. Bir okulumuzda Karadeniz bölgesinde yapılan tahta araba yarışlarında kullanılan tahta araba okulda çocuklar ile birlikte yapılarak okul içinde bu geleneğin bir benzeri düzenlendi. Daha sayamadığımız onlarca etkinlik olmasına rağmen ortaya çıkan sonuçlar gerçekten şaşırtıcıydı.

Projenin problem durumu, amacı, yöntemi ve uygulama yönergesi açısından tüm illerde uygulanabilir olduğunu düşünüyoruz. Çünkü problem durumu tüm ülkenin sorunudur. Proje finansal açıdan okulların tercih edeceği faaliyetin yapısına göre değiştiği için tercihlerle bu maliyet en aza indirgenebilir. Öte yandan projenin uygulama süreci, izlenilebilirliği ve değerlendirilmesi okullara ekstra bir yük getirmemektedir. Oyun ve fiziki etkinlikler saatlerine işlerlik kazandırması, çocukların yeni oyunlar öğrenmesi, mesleki gelişime katkı yapması, farklı öğrenme ortamları sunması gibi yan kazanımlarının olması bütünsel olarak sürecin eğitim kurumlarına ciddi katkı sağlayacağını göstermektedir.

Ek-1

Tema Açıklamaları Ve Öneriler

Proje kapsamında buluşmaların ortak yaşam deneyimine ve kültürel mirasın aktarımına hizmet edebilmesi için her ay için birer tema belirlenmiştir..

Buna göre:

AY	TEMA
Eylül – Ekim	Geçmişten Günümüze Geleneksel Türk Oyunları
Kasım	Geçmişten Günümüze Edebi Mirasımız
Aralık	Geçmişten Günümüze Geleneksel Türk Mutfağı
Ocak – Şubat	Geçmişten Günümüze Geleneksel Türk Oyuncakları
Mart	Geçmişten Günümüze Unutulmaya Yüz Tutmuş Meslekler
Nisan	Geçmişten Günümüze Geleneksel El Sanatları
Mayıs - Haziran	Geçmişten Günümüze Tarihi ve Doğal Mirasımız

Aşağıda bu temaların her biri için ayrıntılı açıklama bulunmaktadır.

Eylül – Ekim Ayı

1. Tema: Geçmişten Günümüze Geleneksel Türk Oyunları

a. Temanın Önemi:

Oyun, kurallı veya kuralsız, belli bir amacı olan veya olmayan, çocuğun istekli olarak yer aldığı, tüm gelişim alanlarını destekleyen, hayatın bir parçası olan ve çocuğun aktif olarak öğrendiği bir süreçtir (Dönmez, 1992). Geçmişten günümüze dünyanın her yerinde, her kültürde ve çağda çocuklar oyun oynamaktadır. Oyunlar çocukların temel gereksinimleridir. Çocuğun bu gereksiniminin karşılanması çocuğun gelişimi açısından da önemlidir. Tüm gelişim alanlarına olumlu katkısı olan oyunun özellikle sinir sistemi ve motor gelişimine katkısı fazladır. Çocuk yaşamı için gerekli olan becerileri oyun içerisinde kendiliğinden öğrenmektedir. Oyunla çocuklar etrafında olup bitenlerden haberdar olmaya, çevresindekiler ile etkileşimde bulunmaya, kişilik özelliklerini tanımaya başlar (Çakırer, 2015). Geleneksel oyunlar birlikte hareket etmenin ve etkileşimin fazlaca olduğu oyunlardır. Geleneksel oyunlar ile çocuklar yardımlaşmayı, birlikte hareket etmeyi, paylaşmayı, çevresi ile olumlu ilişkiler kurmayı, sorumluluk almayı ve başkalarına saygı göstermeyi öğrenir (Ünal, 2009).

Çocuklarımızın hayatlarında var olan dede ve nineleri tanımaları, onlarla verimli zaman geçirmeleri için dede ve ninelerimizin yaşantılarından yola çıkarak bu iletişimi sağlayabiliriz. Bu iletişimi sağlamanın en güzel yollarından biri de oyunlardır. Oyun dede ve ninelerimizin çocukluklarında oynadığı, çocuklarımızın da şu an oynayarak kendilerini en iyi ifade ettiği süreçtir. Dede ve ninelerimizin, çocukların yaşantılarında yer etmesini sağlamak amacıyla bu tema önemli bir yere sahiptir. Bunu sağlamak da dede ve ninelerimizin yaşantılarından yola çıkarak onların elindeki malzemeleri kullanabilmekle mümkündür. Bu da farklı yaş grupları arasında ortak bir hafıza oluşmasında katkı sağlamaktadır.

b. Kazanımlar:

- ▲ Çocuklar birbirleriyle ve dede nineleri ile paylaşımda bulunur ve birlikte oyun oynamayı öğrenir.
- ▲ Çocuklar dede ve ninelerinin yaşantılarında yer etmiş oyunları keşfederek onları yakından tanır.
- ▲ Çocuklar hayatlarında var olan ve belki de sadece bakım rolünü üstlenen dede ve ninelerinin onların yaşantılarından yola çıkarak farklı özellikleri olduğunu keşfeder.

ÇINARLAR ÇİÇEKLERLE BULUŞUYOR

- ▲ Çocuklar kendi yaşantılarına dede ve nineleri alarak veya dede ve ninelerinin yaşantılarını keşfederek onlarla kaliteli zaman geçirir.

c. Alt kazanımlar:

- ▲ Dede ve ninelerinin yaşantılarından yola çıkarak, kültürel değerlerimizden biri olan geleneksel oyunları tanır.
- ▲ Çocuklar oyunlar sayesinde yeni ilgi alanlarını keşfeder.
- ▲ Çocuklar oyunlarda farklı rollerle sorumluluk kazanır.

d. Dikkat Edilecek Hususlar:

- ▲ Seçilecek oyunlarda kız ve erkeklerin eşit olarak görev almasına dikkat ediniz.
- ▲ Sınıf içerisinde dezavantajlı ve özel eğitim gereksinimli çocukların da sürece dâhil edilmesine dikkat ediniz.
- ▲ Sınıf içerisinde süregelen hastalığı (epilepsi, astım vb.) olan çocukların özel durumuna dikkat ediniz.
- ▲ Sınıf veya okul ortamında olası iş güvenliği sorunlarını çözecek önlemler alınız.
- ▲ Etkinliğin serbest etkinlik ders saatinde uygulanmasına dikkat ediniz.
- ▲ Sınıf içerisindeki çocukların dede ve nineleri etkinliği uygulayabilecek yeterlilikte değil ise diğer sınıflardaki öğrencilerin dede/ninelerinden veya mahalledeki dede/ninelerden destek alınız.
- ▲ Dede ve ninelerin çocuklarla iletişim kurabilecek düzeyde olmasına dikkat ediniz.
- ▲ Etkinlikte dede ve ninesi olmayan çocuklar da düşünerek aile çevresindeki bir yetişkini (amca, dayı, komşu teyze vb.) davet ediniz.

e. Örnek Kurgu

Aşağıdaki örnek kurguların herhangi birini veya hepsini sınıf koşullarına göre tercih edebilirsiniz. Etkinlik tüm ay (Eylül-Ekim) boyunca farklı oyun örnekleriyle devam ettirilebilir. Eylül-Ekim Ayı boyunca sadece bir etkinliği yapabilir veya her hafta farklı bir oyun ile farklı dede ve ninelerle etkileşimi zenginleştirebilirsiniz.

1. Dede ve nineler kendi çocukluk oyunlarını öğretiyor.

Sınıfta çocuklara oyun öğretecek dede ve nineler sınıf öğretmeni tarafından tespit edilir. Tespit edilen dede ve ninelerden öğreteceği oyun ile ilgili bilgi alınır ve daha önceden belirlenen tarihte sınıfa davet edilir. Sınıfa gelen dede ve nine öncelikle oyunun sınıf ortamında kısa bir tanıtımını yapar. Dede ve nineler oyunlar ile ilgili kendi anılarını paylaşır ve daha sonra bahçede veya sınıfta oyunu birlikte oynamaya geçerler. Oyun sonrasında katılımcıların duygu ve düşünceleri alınarak etkinlik sonlandırılır.

2. Dede ve nineler şimdiki oyunları öğrenip öğretiyor.

Öğretmen günümüz oyunlarında belirlediği bir oyunu daha önceden tespit ettiği dede/nineye anlatır. Oyunu anlatılan dede/nine belirlenen günde sınıfa gelir ve çocuklara oynanacak oyunun tanıtımını yapar. Daha sonra sınıfça oyun oynanır. Oyun sonrasında katılımcıların duygu ve düşünceleri alınarak etkinlik sonlandırılır.

3. Dede ve nineler, çocuklar aracılığıyla yeni oyun öğreniyor.

Öğretmen çocuklarla birlikte dede ve ninelere öğretilen oyunun adını söyler. Daha önceden katılacak dede ve nineler tespit edilir. Belirlenen günde sınıfa davet edilen dede ve ninelere çocuklar oynanacak oyunu öğretirler. Çocuklar dedeler ve ninelerle beraber oyunu bahçede veya sınıfta oynarlar. Oyun sonrasında katılımcıların duygu ve düşünceleri alınarak etkinlik sonlandırılır.

f. Etkinlik Örnekleri ve Faaliyet Çeşitleri

Dede ve ninelerimizin oynadığı ve günümüzde de oynamaya devam edilen oyunların bir kısmının adları aşağıda verilmiştir. Sizler bu oyunlardan sınıf ve okul ortamınıza göre istediğinizi seçebilirsiniz veya örnek olarak açıklananlardan birini oynatabilirsiniz. Ya da bunlar dışında farklı yeni bir oyun ekleyebilirsiniz.

▲ Mendil Kapmaca

▲ Sek Sek

▲ Kutu Kutu Pense

▲ Çatlak Patlak

▲ İstop

▲ Yedi Kiremit

▲ Yakan Top

▲ Çelik Çomak

▲ Bülbül Kafeste

▲ Aç Kapıyı Bezirgânbaşı

ÇINARLAR ÇİÇEKLERLE BULUŞUYOR

▲ Yağ Satarım Bal Satarım

▲ Köşe Kapmaca

▲ Nesi Var Oyunu

▲ Çember Çevirme Oyunu

▲ Sıcak Soğuk Oyunu

▲ Bom Oyunu

▲ İp Atlama

▲ 9 Taş

▲ Misket Oyunu

▲ Renkli İstop Oyunu

Mendil Kapmaca

Mendil Kapmaca oyunu, eşit sayıda oyuncudan oluşan iki takım arasında oynanır. Takımlar, aralarında 20-25 metre aralık bırakacak biçimde, karşılıklı birer sıra halinde dizilir. İki takımın tam orta yerinde mendili tutan bir hakem durur. Hakem işaret verdiğinde sıranın en önündeki kişiler koşarak gelip mendili kapmaya çalışır. Mendili kapan kendi yerine koşar, diğeri de onu yakalamaya çalışır. Mendili kapan kişi yakalanmadan yerine dönerse o takım bir sayı kazanır.

Nesi Var Oyunu

Bu oyunda bir kişi ebe olarak seçildikten sonra, diğeri oyuncular, ebe olan kişinin duymayacağı şekilde, bir nesne belirlerler. Ebe her oyuncuya sırayla “Nesi var?” diye sorarak, aldığı dolaylı yanıtlarla belirlenmiş nesnenin ne olduğunu bulmaya çalışır. Örneğin bir sandalyenin nesne olarak belirlendiğini düşünelim;

– Nesi var?

– Ayakları var.

– Nesi var?

– Kumaşı var.

–.....

Ebe kimin ipucu ile nesneyi bilirse, ipucunu veren kişi ebe olur ve oyun böyle devam eder.

Misket Oyunu

ÇINARLAR ÇİÇEKLERLE BULUŞUYOR

Misket oyunlarında cam veya mermerden yapılmış misketler kullanılır. Farklı oynayış şekilleri vardır. Örneğin; herkesin belirli sayıda ortaya koyduğu misketler yan yana düz bir şekilde dizilir. Sıranın bir ucu baş taraf olarak belirlenir. Oyuncular yerdeki misketleri belirli bir mesafeden ellerindeki misketlerle vurmaya çalışır. Vurduđu misketi kazanmış olur. Baş taraf olarak belirlenen misketi vurabilen oyuncu yerdeki misketlerin tamamını kazanır.

KAYNAKÇA

Çakırer, Ö. Y. (2015). Geleneksel Çocuk Oyunları için Sokak Temelli Geleneksel Oyun Alanlarının Yeniden Keşfi. I. Uluslararası Türk Dünyası Çocuk Oyun ve Oyuncakları Kurultayı, 264-269.

Dönmez, N. B. (1992). Üniversite çocuk gelişimi ve eğitimi bölümü ve kız meslek lisesi öğrencileri için oyun kitabı, İzmir: Bayrak Matbaası.

Ünal, M. (2009). Çocuk gelişiminde oyun alanlarının yeri ve önemi. İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 10(2). 95-110.

Kasım Ayı

2. Tema: Geçmişten Günümüze Edebi Mirasımızın Tanıtımı

a. Temanın Önemi:

Kuşaklar arasında iletişimin kurulması dil yoluyla gerçekleşir (Kocasavaş, 2010). Yazının olmadığı dönemlerde çocuk eğitiminde sözlü edebiyat ihtiyacı karşılamaktaydı. Eğitimin kültür aktarımında önemli bir rol oynadığı düşüncesinden yola çıkıldığında, kişi ait olduğu kültürü ilk çocukluk döneminden itibaren alır. Bunun bilincinde olan yazı öncesi dönemin insanı da bu konuda masallara, hikâyelere, ninnilere ve halk ozanlarının söylediği manzum hikâyelere başvurdular. “Batı dünyasında çocuk edebiyatı ninniler ve büyükler tarafından anlatılan masallarla başlar. Kabilelerdeki hikâye anlatıcıları kültürün, adetlerin, değerlerin ve tarihin birer koruyucusuydular. Hikâye anlatma asırlar boyunca bir nesilden diğerine bir toplumun geleneklerini ve inanışlarını aktarmanın temel yöntemi olmuştur. Türkiye’de çocuk edebiyatının genellikle sözlü gelenekte çok gelişmiş olduğu görülmektedir. Bunlar arasında masal, bilmece, tekerleme, atasözleri, Nasreddin Hoca fıkraları ve Karagöz oyunları yer almaktadır (Levent, 2010). Sözlü edebiyatın nesiller boyunca aktarılması evrensel değerlerle ilişkilidir. Bu değerlerin somut düşünen yaştaki bireylere aktarımı da bazen hayal gücünü hareketlendiren gerçeküstü kahramanların olduğu masallarla, bazen de kelimelerin art arda söylenerek heyecan duygusunu artırdığı tekerlemelerle gerçekleşmektedir.

Çocuklarımızın hayatlarında var olan dede ve nineleri tanımaları, onlarla verimli zaman geçirmeleri için dede ve ninelerimizin yaşantılarından yola çıkarak bu iletişimi sağlayabiliriz. Bu iletişimi sağlamanın en güzel yollarından bir diğeri de masallardır. Masal farklı kahramanlarla farklı dünyalara geçişin bir yoludur. Bu yolda bir bilge ile devam etmek daha etkili olacaktır. Modern dünyanın iletişim tarzlarından dolayı daha az görüşülen dede ve ninelerin bilgeliğinde maceraları keşfetmek daha heyecanlı olacaktır. Dede ve nineler de geleceği teslim edecekleri torunlarına rehberlik etmekten zevk alacaklardır. Böyle bir etkinliğin okul ortamında olması zamanının büyük bir kısmını okulda geçiren çocukların dede ve nineleri ile görüşme sıklığını arttıracaktır.

Çocuk Masalları

Çocuk masalları, ulusların henüz yazılı edebiyat dönemine geçmedikleri yazı öncesi dönemden bu yana var olan, kişileri ve olayları olağanüstü nitelikler taşıyan bir edebiyat ürünüdür. Sözlü edebiyat dönemlerinde ağızdan ağıza,

kulaktan kulağa, kuşaktan kuşağa aktarılarak yaygınlaşan masal, yazılı edebiyat döneminde yazı aracılığıyla daha güçlü bir yazınsal tür olarak varlığını korumuştur.

Geniş bir hayal ürünü olan masalarda yer yer gerçeğe uygun olaylara ve kişilere de rastlanılabilir. Kahramanlar genellikle; padişah, kral, vezir, şehzade, fakir kızı, delikanlı cüce, dev, peri kızı, cin, ejderha gibi varlıklardır. Ayrıca kimi nitelikleriyle insana benzeyen ama yine de olağanüstü niteliklere sahip olan kahramanlara da rastlamak olasıdır. Örneğin, halkın içinden çıkan zeki ve hazır cevap Keloğlan böyle bir karakterdir. (Megep, 2003)

Tekerlemeler

Tekerlemeleri diğer edebi türlerden ayıran en belirleyici özellikleri, tekerlemelerin belli bir konusunun ve tutarlılığının olmamasıdır. Çünkü tekerlemelerin en temel özelliği, bir tür kendiliğindenlik durumu oluşturmalarıdır. (Tüfekçi- Can, 2012)

Tekerlemeler âşıklar, meddahlar, çocuklar ve geleneksel halk tiyatrosu içinde kullanılan söz kalıplarıdır. Tekerlemeler, dış yapılarında kararlılık görülme de, ses ritmi ile şiirin bir parçası olur. Tekerlemelerin iç yapısı çocukların dünyasını yansıtır. Anlamli ve anlamsız yapıları vardır, çocuklar tarafından yeniden oluşturulabilir. Tekerlemeler bir amaca yöneliktir. Bu amaç ebe seçmektir. Tekerlemelerle çocuklar dilin pek çok unsurunu bir arada kullanır. Türkçenin eğitim ve öğreniminde katkı sağlar. Tekerlemelerle çocuklar öğrenmeyi öğrenir (Önal, 2002).

Bilmeceler

“Bir şeyin adını anmadan niteliklerini üstü kapalı söyleyerek o şeyin ne olduğunu bulmayı dinleyene veya okuyana bırakan oyun, muamma” anlamına gelen bilmece, yapısal olarak çocukların en çok ilgisini çeken türlerden biridir (TDK, 2005). Bilmecelerde amaçlanan ilk bakışta eğlenmek olsa da, bilmeceler oldukça farklı amaçlara hizmet etmektedir. Bilmecelerin sunulması sözlü kültür geleneğine bağlı olduğu için bunların dile getirildikten kısa bir süre sonra çözülmesi beklenmektedir. Bu nedenle, bilmecelerin sorulması ve bilinmesi arasında geçen süre oldukça önemli bir ayrıntıdır. Bu sayede, çocukların çabuk anlama ve algılama yeteneği gelişmektedir (Tüfekçi- Can, 2012).

Ninniler

Çocuklar emzirilir ya da uyutulurken annelerince söylenen, söylendiği varsayılan sözlerden oluşan kısa manzumelerdir. Nadiren, mensur ninniler de söylenmiştir. Çoğunlukla bir dördlükten ibaret olan ninniler, mani biçimli

türkölere benzerler. Ninniler iki üç aylıktan üç dört yaşına kadar annenin çocuğuna, onu kucağında, ayağında veya beşikte sallayarak daha çabuk ve kolay uyutmak veya ağlamasını susturmak için belirli bir ezgi ile söylenen bir nevi türkölerdir” şeklinde ninni terimini tanımlamaktadır (Tüfekçi Can, 2012).

b. Kazanımlar

- ▲ Çocuklar birbirleriyle ve dede nineleri ile paylaşımında bulunmayı öğrenir.
- ▲ Çocuklar dede ve ninelerimizin yaşantılarında yer etmiş masal, ninni, bilmece ve tekerlemeleri keşfederek onları yakından tanır.
- ▲ Dede ve ninelerinin de bir zamanlar masal, ninni, tekerleme ve bilmecelerle kendileri gibi heyecan duyduklarını fark eder.
- ▲ Çocuklar hayatlarında var olan ve belki de sadece bakım rolünü üstlenen dede ve ninelerinin onların yaşantılarından yola çıkarak farklı özellikleri olduğunu keşfeder.
- ▲ Çocuklar kendi yaşantılarına dede ve nineleri alarak veya dede ve ninelerinin yaşantılarını keşfederek onlarla kaliteli zaman geçirir.

c. Alt kazanımlar:

- ▲ Dede ve ninelerinin yaşantılarından yola çıkarak, kültürel değerlerimizden biri olan masal, ninni, tekerleme ve bilmeceleri tanır.
- ▲ Çocuklar masal, ninni, tekerleme ve bilmeceler sayesinde yeni ilgi alanlarını keşfeder.
- ▲ Çocuklar masallardaki karakterlerle özdeşleşerek olumlu davranış kazanır.

d. Dikkat Edilecek Hususlar:

- ▲ Seçilecek masallarda karakterlerin özelliklerine dikkat ediniz.
- ▲ Sınıf içerisinde dezavantajlı çocukların da sürece dâhil edilmesine dikkat ediniz.
- ▲ Etkinliğin serbest etkinlik ders saatinde uygulanmasına dikkat ediniz.

- ▲ Sınıf içerisindeki çocukların dede ve nineleri etkinliği uygulayabilecek yeterlilikte değil ise diğer sınıflardaki öğrencilerin dede/ninelerinden veya mahalledeki dede/ninelerden destek alınır.
- ▲ Dede ve ninelerin çocuklarla iletişim kurabilecek düzeyde olmasına dikkat ediniz.
- ▲ Etkinlikte dede ve ninesi olmayan çocuklar da düşünerek aile çevresindeki bir yetişkini (amca, dayı, komşu teyze vb.) davet ediniz.
- ▲ Çocukların yaşlarına göre dikkat sürelerini hesaba katıp anlatma süresini iyi ayarlayınız.

e. Örnek Kurgu

Aşağıdaki örnek kurguların herhangi birini veya hepsini sınıf koşullarına göre tercih edebilirsiniz. Etkinlik tüm ay (kasım) boyunca farklı sözlü edebiyat (masal, ninni, tekerleme, bilmece) örnekleriyle devam ettirilebilir. Kasım ayı boyunca sadece bir etkinliği yapabilir veya her hafta farklı bir sözlü edebiyat türü ile farklı dedelerle etkileşimi zenginleştirebilirsiniz.

1. Dede ve nineler masal anlatıyor.

Bir hafta önceden sınıf öğretmeni çocuklara masal anlatma etkinliğinin dede ve ninelerin katılımıyla yapılacağını duyurur. Masal anlatma etkinliğine katılacak nine ve dedeler sınıf öğretmeni tarafından tespit edilerek, etkinlik hakkında bilgilendirilirler. Anlatılacak masalı sınıf öğretmeni seçerse önceden dede ve nineye masalı anlatması gerekecektir. Eğer dede ve nine anlatacağı masalı kendisi belirleyecekse masalın içeriği hakkında bilgi alınır. Böylece anlatılacak masalın çocukların gelişim özelliklerine uygun olup olmadığı tespit edilir. Daha sonra planlanan günde dede ve nineler sınıfa çağrılarak masalı anlatmaları istenir. Etkinlik sonrasında katılımcıların duygu ve düşünceleri alınarak etkinlik sonlandırılır.

2. Dede ve nineler tekerleme öğretiyor.

Bir hafta önceden sınıf öğretmeni çocuklara tekerleme öğrenileceğini ve bunun dede/ninelerin katılımıyla yapılacağını duyurur. Tekerleme öğrenme etkinliğine katılacak nine ve dedeler sınıf öğretmeni tarafından tespit edilerek, etkinlik hakkında bilgilendirilirler. Sınıf öğretmeni, dede ve ninelerin öğreteceği tekerlemenin içeriği hakkında bilgi alır. Böylece öğretilecek tekerlemenin çocukların gelişim özelliklerine uygun olup olmadığını tespit eder. Daha sonra planlanan günde dede ve nineler sınıfa çağrılarak tekerlemeyi öğretmesi istenir. Etkinlik sonrasında katılımcıların duygu ve düşünceleri alınarak etkinlik sonlandırılır.

Bu etkinlik ninni, bilmece vb. şekilde çeşitlendirilebilir.

f. Etkinlik Örnekleri ve Faaliyet Çeşitleri

Dede ve ninelerimizin dinlediği masallar, tekerlemeler, ninniler ve bilmeceler ile ilgili örnekler aşağıda verilmiştir. Bu örneklerden faydalanabilir veya kendiniz örnekler bulabilirsiniz. Ya da dede/ninelerin anılarından faydalanabilirsiniz.

Tekerleme Örnekleri

Pazar pazar paz gelir

Dolapta pekmez

Pazartesi tez gelir

Yala yala bitmez

Salı sallanır gelir

Ayşecik cik cik

Çarşamba çullanır gelir

Fatmacık cik cik

Perşembe halim

Sen bu oyundan çık(Akt: Önal, 2002).

Cuma canım

Cumartesi balım (Sivaslıoğlu, 2000).

Ninni Örneği

Biner atın iyisine

Düşer yolun kıyısına

Haber verin dayısına

Şeker alsın kuzusuna

Ninni bebek ninni bebek (Kabadayı, 2009).

Bilmece Örneği

“Parmığı var canı yok, damarı var kanı yok.” (Eldiven)

KAYNAKÇA

Kabadayı, A. (2009). Ninnilerin çocuğun gelişim alanlarına katkılarının içerik açıdan incelenmesi: Konya örneği, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 6(1), 276-289.

Kocasavaş, Y.(2010). Kuşaklar arasındaki iletişimde etkili ve kalıcı dil eğitiminin önemi, *Sakarya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2), 151-160.

Levent, G. (2010). Çocuk Edebiyatı Çevirilerinde Karşılaşılan Sorunlar, (Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi), Dokuz Eylül Üniversitesi, İzmir.

Önal, M.N. (2002). Türkçe'nin eğitimi ve öğretiminde oyun tekerlemelerinin yeri ve önemi, *Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (9), 1-17.

Sivaslıoğlu, A. (2000). Okul öncesi eğitiminde üniteler, özel haftalar ve günler, Ya-Pa Yay., İstanbul.

Tüfekçi-Can, D. (2012). Çocuk edebiyatı üzerine bir araştırma: Tanımlar, türler ve teoriler (Yayımlanmamış Doktora Tezi), İzmir.

T.C. Milli Eğitim Bakanlığı, Çocuk Gelişimi ve Eğitimi Çocuk Edebiyatına Giriş (2003). Ankara

Türkçe Sözlük. hzl. Türk Dil Kurumu, Ankara: MEB Yayınları, 2005.

Aralık Ayı

3. Tema: Geçmişten Günümüze Geleneksel Türk Mutfağı

a. Temanın Önemi:

Mutfak kültürü kavramı beslenmeyi sağlayan yiyecek, içecek türleri ve bunların hazırlanma, pişirilme, saklanma ve tüketilme sürecinde; buna bağlı mekân ve ekipmanı, yeme-içme geleneği ile bu çerçevede gelişen inanış ve uygulamalardan oluşan bütünsel ve kendine özgü bir kültürel yapıyı anlatır (Kadıoğlu Çevik, 1997). Bir ülkenin mutfağı onun en büyük kültürel miraslarından biridir. Her milletin kendi gelenek ve göreneklerine göre şekil almış bir mutfak kültürü vardır. Geçmişten günümüze Türk mutfağına bakıldığında, beslenme şekli, kullanılan araç-gereçler, malzemeler bakımından oldukça farklılıklar görülmektedir. Geleneksel Türk mutfağı daha çok sağlıklı besinlerden oluşan ve daha uzun sürede hazırlanan yemeklerden oluşur. Türk Mutfak kültüründe yemek genelde evde yenir. Evde yenilmesinin ana nedeni, temizlik, lezzet ve ekonomik faktörlerdir. Ancak günümüzde, şehir hayatının temposu, insanların dışarıda yemek yeme alışkanlıklarının artmasına ve yemek yemenin bir olay, tören, zevk ve estetik hal almasına neden olmuştur (Güler, 2010). Çocuklarımızın hayatlarında var olan dede ve nineleri tanımaları, onlarla verimli zaman geçirmeleri için dede ve ninelerimizin yaşantılarından yola çıkarak bu iletişimi sağlayabiliriz. Dede ve ninelerimizle çocuklarımız arasında ortak yaşantı oluşturmakta geleneksel Türk mutfağının yeri önemlidir. Modern dünyanın iletişim tarzlarından dolayı daha az görüşülen dede ve ninelerin becerilerinden yararlanmak, çocukların dünyasında güzel bir anı olarak kalacaktır. Dede ve nineler de geleceğini teslim edecekleri torunlarına rehberlik etmekten zevk alacaklardır. Böyle bir etkinliğin okul ortamında olması zamanının büyük bir kısmını okulda geçiren çocukların dede ve nineleri ile görüşme sıklığını arttıracaktır.

b. Kazanımlar

- ▲ Çocuklar birbirleriyle ve dede nineleri ile paylaşımda bulunmayı öğrenir.
- ▲ Çocuklar dede ve nineleri ile ortak bir ürün oluştururken ortak bir yaşantıda buluşur.
- ▲ Çocuklar, dede ve ninelerinin beslenmelerinde önemli bir yeri olan yöresel ürünleri keşfederek onları yakından tanır.

ÇINARLAR ÇİÇEKLERLE BULUŞUYOR

- ▲ Çocuklar hayatlarında var olan ve belki de sadece bakım rolünü üstlenen dede ve ninelerinin onların yaşantılarından yola çıkarak farklı becerileri olduğunu keşfeder.
- ▲ Çocuklar kendi yaşantılarına dede ve nineleri alarak veya dede ve ninelerinin yaşantılarını keşfederek onlarla kaliteli zaman geçirir.

c. Alt kazanımlar:

- ▲ Dede ve ninelerinin yaşantılarından yola çıkarak, kültürel değerlerimizden biri olan geleneksel Türk mutfağını tanır.
- ▲ Çocuklar geleneksel Türk mutfağı sayesinde yeni ilgi alanlarını keşfeder.
- ▲ Geleneksel Türk mutfağında kullanılan araç - gereçleri dede ve nineleri aracılığıyla tanır.
- ▲ Çocuklar geçmişten günümüze Türk mutfağında yer alan değişimlerin farkına varır.

d. Dikkat Edilecek Hususlar

- ▲ Sınıf içerisinde dezavantajlı çocukların da sürece dâhil edilmesine dikkat ediniz.
- ▲ Etkinliğin serbest etkinlik ders saatinde uygulanmasına dikkat ediniz.
- ▲ Sınıf içindeki çocukların dede ve nineleri etkinliği uygulayabilecek yeterlilikte değil ise, diğer sınıflardaki öğrencilerin dede/ninelerinden veya mahalledeki dede/ninelerden destek alınız.
- ▲ Dede ve ninelerin çocuklarla iletişim kurabilecek düzeyde olmasına dikkat ediniz.
- ▲ Etkinlikte dede ve ninesi olmayan çocuklar da düşünülerek aile çevresindeki bir yetişkini (amca, dayı, komşu teyze vb.) davet ediniz.
- ▲ Sınıf veya okul ortamında olası iş güvenliği sorunlarını çözecek önlemler alınız.
- ▲ Tanıtımı yapılacak yemekler sınıfta hazırlanmayacaksa, yapılacak yemeğin tanıtımı öncesinde malzemeleri, sınıfta çocukların seviyesine uygun bir dille tanıtınız.
- ▲ Eski döneme ait mutfak araç-gereçlerinin çocuklara zarar verecek nitelikte olmamasına dikkat ediniz.

- ▲ Etkinlik öncesinde katılımcı dede-nineye yemek yapmak konusunda cinsiyet ayrımcılığına dayanan (yemek yapmak kadının işidir vb.) ifadelerden kaçınması gerektiğini açıklayınız.
- ▲ Öğrencilerin güvenliği açısından pişirilme süreci olan yemekleri sınıf ortamında değil, varsa okulun mutfağında yapınız.
- ▲ Eğer sınıf ortamında yemek yapılacaksa bunu yerli malı haftasında yapıp, diğer haftalarda mutfak araç-gereç tanıtımı yapabilirsiniz.

e. Örnek Kurgu

Aşağıdaki örnek kurguların herhangi birini veya hepsini sınıf koşullarına göre tercih edebilirsiniz. Etkinlik tüm ay (Aralık) boyunca farklı yemek tanıtımları ile devam ettirilebilir. Aralık ayı boyunca sadece bir etkinliği yapabilir veya her hafta farklı bir yemek veya araç gereç tanıtımı ile farklı dede ve ninelerle etkileşimi zenginleştirebilirsiniz.

1. Dede ve nineler turşu yapmayı öğretiyor.

Bir hafta önceden sınıf öğretmeni çocuklara turşu yapma etkinliğinin dede ve ninelerin katılımıyla yapılacağını duyurur. Turşu yapma etkinliğine katılacak nine ve dedeler, sınıf öğretmeni tarafından tespit edilerek etkinlik hakkında bilgilendirilirler. Kurulacak turşunun malzemeleri sınıfa getirilir ve çocuklara tanıtımı yapılır. Katılımcı dede-nine, turşu kurma ile ilgili deneyimlerini (turşu kurmayı kimden öğrendiği, ne zamandan beri turşu kurduğu, çocuklukta turşu kurma ile ilgili bir yaşantısını paylaşma vb.) paylaşır. Öğrencilerle birlikte turşu malzemeleri kavanoza yerleştirmek için hazırlanır ve turşu kurulumu yapılır. Turşu hazırlandıktan sonra karşılıklı duygu ve düşünce paylaşımı yapıp sürece son verilir.

Bu etkinlik yoğurt mayalama, kuymak yapımı vb. şekilde çeşitlendirilebilir.

2. Dede ve nineler geleneksel mutfak araç - gereçlerini tanıtıyor.

Bir hafta önceden sınıf öğretmeni çocuklara geleneksel mutfak araç gereçlerini tanıma etkinliğinin dede ve ninelerin katılımıyla yapılacağını duyurur. Mutfak araç gereçlerini tanıma etkinliğine katılacak nine ve dedeler, sınıf öğretmeni tarafından tespit edilerek etkinlik hakkında bilgilendirilirler. Geçmiş dönemde kullanılan mutfak araç-gereçlerinin (bakraç, güveç, güğüm, haşhaş dibeği, maşrapa, sini, demir maşa, elek, şimşir kaşık, ibrik, geçmiş dönem çaydanlıkları) sınıf ortamına getirilip ne için kullanıldığı çocukların seviyesine uygun bir dille anlatılır. Geçmiş döneme ait

mutfak-araç gereçleri temin edilemiyorsa, eski dönemde kullanılan araç-gereçlerin görsellerinin sınıfa getirilerek öğrencilere anlatımı gerçekleştirilebilir. Araç gereçlerin tanıtımı esnasında dede ve nineler anılarını da paylaşabilirler.

f. Etkinlik Örnekleri ve Faaliyet Çeşitleri

Dede ve ninelerimizin kullandığı geleneksel mutfak araç gereçleri aşağıda verilmiştir. Bu araç gereçlerin temini sağlanıyor ise sınıfa getirilip tanıtılabilir veya okul ortamında sergilenebilir. Temin edilemiyorsa görsellerinden yararlanılarak tanıtımı yapılabilir. Ya da dede/ninelerin evlerinde var olan eski eşyalardan faydalanabilirsiniz.

Geçmiş dönem Türk mutfağına ait eserlerin bulunduğu müze, tarihi çarşı vb. yerlere geziler düzenleyebilirsiniz.

▲ Bakraç	▲ Sini	▲ Deri Yayık
▲ Güğüm	▲ Demir Maşa	▲ Süt Süzgeci
▲ Haşhaş Dibeği	▲ Elek	▲ Tahta Yayık
▲ Maşrapa	▲ Şimşir Kaşık	▲ Oklava
▲ İbrik	▲ Sefer Tası	▲ Sac Ayağı
▲ Hamur Teknesi	▲ Kevgir	▲ Karabiber Değirmeni

KAYNAKÇA

Güler, S. (2010). Türk mutfak kültürü ve yeme içme alışkanlıkları. Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 26(S 1), 24-30.

Kadıoğlu-Çevik, N. (1997). Türk mutfağının, Akdeniz mutfak kültürünün genel özellikleri yönünden değerlendirilmesinin önemi. 5. Milletlerarası Türk Halk Kültürü Kongresi Maddi Kültür Seksiyon Bildirileri, Ankara.

Ocak – Şubat Ayı

4. Tema: Geçmişten Günümüze Geleneksel Türk Oyuncakları

a. Temanın Önemi:

Oyuncak çocukları eğlendirmek, eğitmek, oyalamak amacıyla ortaya çıkan, dönemin toplumsal ve kültürel özelliklerini yansıtan nesnelere (Onur, 2002). Geçmişten bugüne dünyanın her yerinde oyuncak vardır. Anadolu'da oyuncaklar genellikle el yapımıdır. Taş, toprak, bitki ve tahtalar oyuncak yapımında başvurulan temel kaynaklar arasındadır. Oyuncağı anne-baba, çocuk, marangoz ya da yerel ustalar yapmaktadır (Onur, 2005). Geleneksel oyuncaklar; bebek, beşik, ev eşyası, ulaşım ve iş araçları, ses çıkarıcılar, hayvanlar, silahlar, oyun araçları (topaç, top, yoyo, bilye vb.) şeklindedir (Onur, 2002).

Geçmişte ya da günümüzde çocuklar genellikle oyunlarını kendileri oluşturur veya büyüklerin oynadıkları oyunları değiştirerek oynarlar. Geçmişte oynanan eski çocuk oyunları; taşın uzağı atılmasını amaçlayan veya bir taşla başka bir taşı vurma oyunları olduğu gibi bezden, deri veya meşinden yapılmış toplarla oynanan koşmaca-kovalamacaya türü oyunlardır. Bu oyunlarda kullanılan araç ve gereçlerin bulunan dönemin koşullarına göre farklılık gösterdiği görülmektedir. Bu araç gereçler top, sopa, bez bebek gibi basit, ekonomik evde yapılan araçlardır (Akbaş & Özuslu-Ünal, 2016).

Çocuklarımızın hayatlarında var olan dede ve nineleri tanımaları, onlarla verimli zaman geçirmeleri için dede ve ninelerimizin yaşantılarından yola çıkarak bu iletişimi sağlayabiliriz. Bu iletişimi sağlamanın en güzel yollarından biri de geçmiş dönemde kullanılan oyuncaklardır. Oyuncak dede ve ninelerimizin çocukluklarında oynadığı, çocuklarımızın da şuan oynayarak kendilerini en iyi ifade ettiği nesnelere. Dede ve ninelerimizin, çocukların yaşantılarında yer etmesini sağlamak amacıyla bu tema önemli bir yere sahiptir. Bunu sağlamak da dede ve ninelerimizin yaşantılarından yola çıkarak onların elindeki malzemeleri kullanabilmekle mümkündür. Bu da farklı yaş grupları arasında ortak bir hafıza oluşmasında katkı sağlamaktadır.

b. Kazanımlar:

- ▲ Çocuklar birbirleriyle ve dede nineleri ile paylaşımında bulunur ve birlikte oyuncak yapmayı öğrenir.

ÇINARLAR ÇİÇEKLERLE BULUŞUYOR

- ▲ Çocuklar dede ve ninelerimizin yaşantılarında yer etmiş oyuncakları keşfederek onları yakından tanır.
- ▲ Çocuklar hayatlarında var olan ve belki de sadece bakım rolünü üstlenen dede ve ninelerinin onların yaşantılarından yola çıkarak farklı özellikleri olduğunu keşfeder.
- ▲ Çocuklar kendi yaşantılarına dede ve nineleri alarak veya dede ve ninelerinin yaşantılarını keşfederek onlarla kaliteli zaman geçirir.

c. Alt kazanımlar;

- ▲ Dede ve ninelerinin yaşantılarından yola çıkarak kültürel değerlerimizden biri olan geleneksel oyuncakları tanır.
- ▲ Çocuklar dede ve nineleri ile oyuncak yaparak yeni beceriler keşfeder.
- ▲ Çocuklar geçmişten günümüze değişen oyuncakların farkına varır.
- ▲ Çocuklar dede ve nineleri ile oyuncak yaparak el becerilerini geliştirir.

d. Dikkat Edilecek Hususlar:

- ▲ Sınıfta yapılacak veya daha önceden yapıp evden getirilecek oyuncakları kız ve erkek oyuncakları şeklinde ayırmayınız.
- ▲ Sınıf içerisinde dezavantajlı ve özel eğitim gereksinimli çocukların da sürece dâhil edilmesine dikkat ediniz.
- ▲ Sınıf içerisinde süregelen hastalığı (epilepsi, astım vb.) olan çocukların özel durumuna dikkat ediniz.
- ▲ Sınıf veya okul ortamında olası iş güvenliği sorunlarını çözecek önlemler alınız.
- ▲ Etkinliğin serbest etkinlik ders saatinde uygulanmasına dikkat ediniz.
- ▲ Sınıf içerisindeki çocukların dede ve nineleri etkinliği uygulayabilecek yeterlilikte değil ise, diğer sınıflardaki öğrencilerin dede/ninelerinden veya mahalledeki dede/ninelerden destek alınız.
- ▲ Etkinlikte dede ve ninesi olmayan çocuklar da düşünerek aile çevresindeki bir yetişkini (amca, dayı, komşu teyze vb.) davet ediniz.

e. Örnek Kurgu

Aşağıdaki örnek kurguların herhangi birini veya hepsini sınıf koşullarına göre tercih edebilirsiniz. Etkinlik tüm ay (ocak-şubat) boyunca farklı oyuncak örnekleriyle devam ettirilebilir. Ocak-şubat ayı boyunca sadece bir etkinliği yapabilir veya her hafta farklı bir oyuncak yapımı veya tanıtımı ile farklı dede ve ninelerle etkileşimi zenginleştirebilirsiniz.

1. Dede ve nineler kendi çocukluk oyuncaklarını yapıyor.

Bir hafta önceden sınıf öğretmeni çocuklara oyuncak yapma etkinliğinin dede ve ninelerin katılımıyla yapılacağını duyurur. Oyuncak yapımı etkinliğine katılacak nine ve dedeler sınıf öğretmeni tarafından tespit edilerek, etkinlik hakkında bilgilendirilirler. Yapılacak oyuncağı sınıf öğretmeni seçerse önceden dede ve nineye oyuncak yapımını anlatması gerekecektir.

Eğer dede ve nine yapacağı oyuncağı kendisi belirleyecekse oyuncak ile ilgili önceden bilgi alınır. Böylece yapılacak oyuncağın çocuklar için risk oluşturup oluşturmayacağı tespit edilmiş olur. Yapılacak oyuncak ile ilgili malzemeler belirlenir ve çocuklara duyurulur. Planlanan günde dede ve nineler sınıfa çağrılarak dede ve ninelerin oyuncak yapımını anlatması ve daha sonra birlikte yapmaları istenir. Dede ve nineler oyuncaklar ile ilgili anılarını paylaşabilirler. Etkinlik sonrasında katılımcıların duygu ve düşünceleri alınarak etkinlik sonlandırılır.

Dede ve ninelerin kendi çocukluk dönemlerine ait oyuncakların yapımı okul ortamında zor olaksa evde torunları ile birlikte oyuncağı yapıp sınıfa getirerek tanıtımını yapabilir, öğrencilerle anılarını paylaşabilirler.

2. Dede ve ninelerimiz uçurtma yapımını öğretiyor.

Bir hafta önceden sınıf öğretmeni çocuklara uçurtma yapma etkinliğinin dede ve ninelerin katılımıyla yapılacağını duyurur. Uçurtma yapımı etkinliğine katılacak nine ve dedeler, sınıf öğretmeni tarafından tespit edilerek etkinlik hakkında bilgilendirilirler. Uçurtma yapımı için gerekli malzemeler belirlenir ve çocuklara duyurulur. Planlanan günde dede ve nineler sınıfa çağrılarak dede ve ninelerin uçurtma yapımını anlatması ve daha sonra birlikte yapmaları istenir. Dede ve nineler uçurtma ile ilgili anılarını paylaşabilirler. Etkinlik sonrasında katılımcıların duygu ve düşünceleri alınarak etkinlik sonlandırılır.

f. Etkinlik Örnekleri ve Faaliyet Çeşitleri

ÇINARLAR ÇİÇEKLERLE BULUŞUYOR

Dede ve ninelerimizin oynadığı ve günümüzde de oynamaya devam edilen oyuncakların bir kısmının adları aşağıda verilmiştir. Sizler bu oyuncaklardan sınıf ve okul ortamınıza göre istediğinizi seçebilir veya örnek olarak açıklananlardan birini yapabilirsiniz. Ya da bunlar dışında farklı yeni bir oyuncak ekleyebilirsiniz.

▲ Bez bebek

▲ Kayık

▲ Beşik

▲ Teyyare/Uçak

▲ Ev ve mutfak eşyası

▲ Hayvan (tahtadan at vb.)

▲ Çevirmeç/kirmen

▲ Kupa

▲ Ok/Yay

▲ Ahşaptan veya telden araba

▲ Düdük/Sipsi

▲ Testi düdük

▲ Sapan

▲ Saz

▲ Tahtalı/Kerkes Uçurtma

▲ Patlangaç

▲ Meşe/Misket/Bilye

▲ Top (Bezden, çoraptan vb.)

▲ Âşık

▲ Topaç

▲ Üzeri çivili tahta futbol platformu

Bez bebek: Ebeveynlerin yardımıyla çocuklar için kol, bacak, yüz ve gövdesi bezden dikilerek içi pamukla veya yünle doldurulan, başına keçi kılından saç, yüzüne iple kaş, göz, burun ve ağız yapılan bez bebekler ya da çatal gövdeye iple artı şeklinde sarılmış iki çubuk üzerine geçirilen bezden oluşan bebekler yapılmıştır (Durdu, 2015).

Üzeri çivili tahta futbol platformu: Elle futbol oynamak için tahta üzerine çiviler çakılarak futbol platformu oluşturulur. Bozuk para kullanılarak oynanır.

KAYNAKÇA

Durdu, B. K. (2015). Muğla'da Geleneksel Çocuk Oyuncakları. *Folklor/Edebiyat dergisi*. 21(81), 47-53

Akbaş, B., & Ünal, S. Ö. (2016). Oyuncaklarla Oynanan Geleneksel Gaziantep Oyunları. *Uluslararası Erken Çocukluk Eğitimi Çalışmaları Dergisi*, 1(1). 25-42

Onur, B. (2002). *Oyuncaklı Dünya*, Ankara, Dost Kitabevi Yayınları.

Onur, B. (2005). *Türkiye'de Çocukluğun Tarihi*, Ankara, İmge Kitabevi Yayınları.

Mart Ayı

5. Tema: Geçmişten Günümüze Unutulmaya Yüz Tutmuş Meslekler

a. Temanın Önemi:

Kültürel miras bir toplumun belleği, bunun yanında kültürün varlığının yeni nesillere aktarılması açısından önemli bir kavramdır (Arslan, Çağlar & Gürbıyık, 2017). Meslekler kültürün aktarılmasında önemli birer yöntemdir. Küreselleşmeyle beraber toplumun üretim ve tüketim tarzları da yerel olmaktan çıkmaktadır. Meslekler zorunlu yaşam şartlarından ortaya çıkmış, ticari amaçla yayılmış ve toplumun bulunduğu bölgedeki yaşam tarzını yansıtmıştır. Meslek kavramı insanlığın ilk döneminde avcılık ve toplayıcılıkla başlamış ve daha sonra tarımın etkin olmasıyla gelişmiş, nüfusun artmasıyla takas sürecine girilmiştir. Meslek, ihtiyaçların karşılanmasıyla başlamış daha sonra uzmanlaşmanın ortaya çıkmasıyla sosyal statülerin de belirginleşmesine yol açmıştır (Arslan ve ark: 2017).

Türk tarihinde geleneksel meslekler el sanatları statüsündedir. Bir veya birden fazla bilgi ve beceriye dayanan çevre şartlarına göre değişim ve gelişim gösteren ve küçük atölyelerde veya evlerde el yardımıyla yapılan ürünlerdir (Milli Eğitim Bakanlığı, 2012a).

Teknolojik gelişmeler ve üretim sürecindeki hız, geleneksel mesleklere olan talebi azaltmıştır. Bu nedenle, meslekleri icra edenler ürettikleri ürünleri satamamakta, çırak yetiştirememekte ve nihayetinde bu meslekler kaybolmaya yüz tutmaktadır. Meslekler, bölgelere bölgelerdeki ham maddeye, bölgede duyulan ihtiyaca göre şekillenmektedir. Örneğin Ege'de efelerin giydiği körüklü çizmeler mevcutken bunları üreten meslek elemanlarına sayacı veya sökmenci denilmektedir (Arslan ve ark: 2017). Somut olmayan kültürel miraslar içerisinde yer alan geleneksel meslekler, bir ülkenin kültürünün devamlılığının sağlanmasında önemli unsurlardır. Mesleklerin kültürel aktarımın önemli bir yöntemi olduğu düşünüldüğünden konuyla ilgili pek çok araştırma yapılmıştır. Mesleklerle ilgili karşılaşılan ortak bilgiler; yorgancılık, dokumacılık, kalaycılık, nalbantlık, saat tamirciliği ve bıçakçılık gibi mesleklerin hemen her bölgede, süpürgecilik, çömlekçilik, keçecilik gibi ham madde gerektiren mesleklerin ham maddeye yakın bölgelerden oluştuğunu ortaya çıkarmıştır (Arslan ve ark., 2017).

ÇINARLAR ÇİÇEKLERLE BULUŞUYOR

Geleneksel mesleklerin yok olmasının altında dünyadaki bilimsel gelişmeler, köyden kente göç ve değişen ihtiyaçlar çeşitli başlıklar olarak sıralanabilirler. Türk kültür mirasını yeni nesillere aktaracak ustaların olmayışı bazı mesleklerin yok olmasına neden olmuştur (Altıntaş, 2016).

Meslekler tanımlanırken, bulunduğu zaman ve mekânda toplumun ihtiyacını karşılıyor olması önemli bir özelliktir. Bu durumda akla gelen soru, ihtiyacı karşılamayan meslekleri yeni nesillerin bilmesi gerekir mi? Ya da bilinmese ne olur? Bu soruların cevabı ise 2003 yılında Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin imzaladığı (UNESCO'nun "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi), üye ülkelerin unutulmaya yüz tutmuş meslekleri korumasıyla ilgilidir. Bu mesleklerin nesilden nesile aktarılması da bu sorumluluklar arasında yer alır. Bu sözleşmeye imza koyan ülkeler bu mesleklerin eğitim-öğretim sistemi ile bütünleştirilmesinden de sorumludur (Altıntaş, 2016).

"Tıpkı eski çınar ağaçlarının yaşam alanlarının genişletilmesinde olduğu gibi somut olmayan mirasın korunması da yaşam alanlarını ve bağlarını korumakla mümkündür" (Akt: Altıntaş, 2016).

Somut olmayan mirasın yaşam alanlarını korumak ve geleceğe aktarmak için meslek ustalarının korunması ve bu kültürün çocuklara aktarılması için okulların kullanılması yararlı olacaktır. Okul ortamı çocuklar için güvenli bir ortam dede ve nineler için ise tüm yaşamları boyunca benlik değerini yükselten, topluma faydalı olduklarını düşündükleri ve statülerini belirleyen mesleklerini yeni nesillere aktarabilecekleri güvenli ve nitelikli bir ortam olma özelliğine sahiptir.

Çocuklarımızın, hayatlarında var olan dede ve nineleri tanımaları, onlarla verimli zaman geçirmeleri için dede ve ninelerimizin yaşantılarından yola çıkarak bu iletişimi sağlayabiliriz. Nesiller arası iletişimi sağlamanın en güzel yollarından biri dede ve ninelerimizin meslekleridir. Meslek bireyin enerjisini ortaya koyma yöntemidir. Bu enerjiyi çocuklara aktarmak dede ve ninelerin, çocuklar gözünden farklı özelliklerinin görünmesini sağlayacaktır. Böyle bir etkinliğin okul ortamında olması zamanının büyük bir kısmını okulda geçiren çocukların dede ve nineleri ile görüşme sıklığını arttıracaktır.

b. Kazanımlar

- ▲ Çocuklar birbirleriyle ve dede nineleri ile paylaşımda bulunmayı öğrenir.
- ▲ Çocuklar dede ve ninelerinin yaşantılarında yer etmiş meslekleri tanıyarak onları yakından tanır.
- ▲ Şu an sadece pasif durumda olan dede ve ninelerin bir dönem bir meslekle aktif olduklarını fark eder.

ÇINARLAR ÇİÇEKLERLE BULUŞUYOR

▲ Çocuklar hayatlarında var olan ve belki de sadece bakım rolünü üstlenen dede ve ninelerinin onların yaşantılarından yola çıkarak farklı özellikleri olduğunu keşfeder.

▲ Çocuklar kendi yaşantılarına dede ve nineleri alarak veya dede ve ninelerinin yaşantılarını keşfederek onlarla kaliteli zaman geçirir.

c. Alt kazanımlar;

▲ Çocuklar dede ve ninelerinin yaşantılarından yola çıkarak kültürel değerlerimizden biri olan geleneksel meslekleri tanır.

▲ Çocuklar dede ve ninelerinin meslekleri sayesinde yeni ilgi alanlarını keşfeder.

▲ Dede ve nineler kendini değerli hissettikleri alanda çocuklarla paylaşımda bulunur.

d. Dikkat Edilecek Hususlar:

▲ Sınıf içerisinde dezavantajlı çocukların da sürece dâhil edilmesine dikkat ediniz.

▲ Etkinliğin serbest etkinlik ders saatinde uygulanmasına dikkat ediniz.

▲ Sınıf içerisindeki çocukların dede ve nineleri etkinliği uygulayabilecek yeterlilikte değil ise diğer sınıflardaki öğrencilerin dede/ninelerinden veya mahalledeki dede/ninelerden destek alınız.

▲ Dede ve ninelerin çocuklarla iletişim kurabilecek düzeyde olmasına dikkat ediniz.

▲ Etkinlikte dede ve ninesi olmayan çocuklar da düşünerek aile çevresindeki bir yetişkini (amca, dayı, komşu teyze vb.) davet ediniz.

▲ Bıçak yapımı gibi çocuklar için risk oluşturabilecek mesleklerin sınıf ortamında uygulanmasından ziyade, yorgancı gibi işyeri olan bir ustayı çocuklarla beraber ziyaret edebilirsiniz.

▲ Eğer meslek atölyesine gezi düzenlenecekse gerekli izinleri alınız.

e. Örnek Kurgu

Aşağıdaki örnek kurguların herhangi birini veya hepsini sınıf koşullarına göre tercih edebilirsiniz. Etkinlik tüm ay (mart) boyunca farklı mesleklerin tanıtımı ile devam ettirilebilir. Mart ayı boyunca sadece bir etkinliği yapabilir veya her hafta farklı bir meslek türü ile farklı dedelerle etkileşimi zenginleştirebilirsiniz. Meslekleri icra eden dede veya nine bulunamazsa günümüzde devam eden meslek ustası sınıfa davet edilebilir (Örneğin: Saat tamircisi).

1. Dede ve nineler mesleğini tanıtıyor.

Bir hafta önceden sınıf öğretmeni çocuklara meslekleri tanıtma etkinliğinin dede ve ninelerin katılımıyla yapılacağını duyurur. Meslekleri tanıtma etkinliğine katılacak nine ve dedeler, sınıf öğretmeni tarafından tespit edilerek etkinlik hakkında bilgilendirilirler. Tanıtılacak mesleği sınıf öğretmeni seçerse önceden dede ve nineye mesleği tanıtması gerekecektir. Eğer dede ve nine kendi mesleğini tanıtacaksa mesleğin içeriği hakkında bilgi alınır. Böylece tanıtılacak mesleğin çocukların gelişim özelliklerine uygun olup olmadığını tespit eder. Daha sonra planlanan günde dede ve nineler sınıfa çağrılarak mesleği tanıtması istenir. Etkinlik sonrasında katılımcıların duygu ve düşünceleri alınarak etkinlik sonlandırılır.

2. Çocuklar dede ve ninelerinin mesleğini tanıtıyor.

Bir hafta önceden sınıf öğretmeni çocuklara meslekleri tanıtma etkinliğinin yapılacağını duyurur. Öğretmen bir hafta önceden çocukların dede ve ninelerinin mesleklerini ve bu mesleklerin özelliklerini öğrenmelerini ister. Dede ve ninelerden etkinliğe katılmak isteyenler belirlenir ve planlanan günde sınıfa davet edilir. Dede ve ninesi yanında veya hayatta olmayan çocuklar aile büyüklerinden bilgileri toparlarlar sınıfa dede ve ninelerinin fotoğrafı ile gelebilirler. Etkinlik gününde çocuklardan dede ve ninelerini meslekleri ile sınıfta tanıtması istenir. Etkinlik sonrasında katılımcıların duygu ve düşünceleri alınarak etkinlik sonlandırılır.

3. Çocuklar dede ve ninelerle meslek atölyesini ziyaret ediyor.

Öğretmen bir hafta önceden tüm sınıfın bir yorgan ustasını atölyesinde ziyaret edeceğini duyurur. Dedesi ve ninesi bu etkinliğe katılabilecek öğrencileri tespit eder. Gezi günü öğrenciler, dede ve nineler yorgancıyı atölyesinde ziyaret eder. Yorgancı ziyaret esnasında yorgan yapımını uygulamalı olarak gösterir. Etkinlik sonrasında katılımcıların duygu ve düşünceleri alınarak etkinlik sonlandırılır.

4. Meslek ustası mesleğini sınıfta tanıtıyor.

Öğretmen, öğrencilere bir meslek ustası olan saat tamircisinden bahseder. Bir sonraki derste bir saat tamircisinin sınıfa davet edileceğini, sınıfta saat tamirini anlatacağını söyler. Bu etkinliğe dede veya ninesi katılabilecek öğrencileri tespit eder. Etkinlik günü, katılabilecek nine ve dedelerle beraber ustanın saat tamiri dinlenir ve izlenir. Etkinlik sonunda katılımcıların duygu ve düşünceleri sorularak etkinlik sonlandırılır.

f. Etkinlik Örnekleri ve Faaliyet Çeşitleri

Geleneksel meslekler ile ilgili örnekler aşağıda verilmiştir. Bu örneklerden faydalanabilir veya kendiniz örnekler bulabilirsiniz. Ya da dede/ninelerin anılarından faydalanabilirsiniz.

Deri ham maddesine göre meslekler;

Debbağ (tabaklık-sepicilik)

Körüklü çizme ustası (sayacı- sökmenci)

Ham maddesi iplik/ tekstil olan meslekler;

Geleneksel dokumacılık

Yorgancılık,

Ham maddesi toprak olan meslekler;

Çömlekçilik

Ham maddesi hayvan ve bitki atıkları olan meslekler;

Keçecilik

Sepetçilik

Süpürgecilik

Ham maddesi maden olan meslekler;

Bileycilik/bıçakçılık

Kalaycılık

Nalbantlık

Ham maddesi karışık olan meslekler;

At arabacılığı

Semercilik,

Gramofon ve saat tamirciliği (Arslan ve ark., 2017).

KAYNAKÇA

Altıntaş, K.M. (2016). Kaybolmaya yüz tutmuş geleneksel Türk el sanatkârlarının karşı karşıya bulunduğu ticari sorunların analizi, Bilig (77), 157-182.

Arslan.F., Çağlar, İ.M., Gürbıyık,C. (2017). Kültürel miras kapsamında kaybolmaya yüz tutmuş geleneksel meslekler: Turgutlu Örneği, Studies of The Ottoman Domin, 7(13), 211-247. DOI Number: 10.19039/sotod.2017.72

Milli Eğitim Bakanlığı. (2012a). *İllere göre Geleneksel El Sanatlarımız, Kaybolmuş Sanatlar*. https://hblogm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2012_08/03050604_gelenekselelsanatlari.pdf (E.T. 11.03.2017)

Nisan Ayı

6. Tema: Geçmişten Günümüze Geleneksel El Sanatları

a. Temanın Önemi:

Günlük kullanım eşyası, mutfak araç-gereçleri, giyim, semercilik, müzik aletleri, halı-kilim, çeyizlik eşyalar gibi geniş kullanım alanına sahip, insanların günlük yaşamını kolaylaştırmaya yönelik olarak üretilen ürünler el sanatları olarak nitelendirilir. El sanatları ürünleri, bir toplumun yaşam biçimini yansıtan, toplum içinde değişik işlevleri olan ürünlerdir (Öztürk, 2005). Hayatın maddi ve manevi unsurlarını oluşturan kültürün ögesi olan geleneksel el sanatları geçmiş ve bugün arasında bağ kurmaya katkısı olan ürünlerdir (Öztürk, 2005). El sanatları ürünleri arasında; kıyafetler, ahşap beşikler, şerbet takımları, nazarlıklar, işlemeli havlular, yatak örtüleri, oyuncaklar, tahta kaşık ve eşyalar, yastıklar, yorganlar, bakır eşyalar ve tabaklar, küpeler, bilezikler, sobalar, çeyizler, müzik aletleri ve çalgıları, halılar, kilimler, keçe ve dokumalar, cam süslemeleri, çiniler, hatlar, seccadeler, siniler, güğümler ve bunlar gibi pek çok geleneksel tarafı olan eşyalar, araçlar ve gereçler yer almaktadır. El sanatlarını ortaya koyan, üreten, şekillendiren, imal eden ve onlara hayatın renkli taraflarını veren ise bu geleneğin ustalarıdır (Arıoğlu & Aydoğdu, 2015). Bu el sanatları ustalarının bazıları yaşamımızın içinde dede veya ninemiz olarak varlığını sürdürmektedir. Bu etkinlikte de üstatların bilgisi el becerisi vasıtasıyla çocukların dünyasına katkı sağlaması amaçlanmıştır. Çocuklarımızın hayatlarında var olan dede ve nineleri tanımaları, onlarla verimli zaman geçirmeleri için dede ve ninelerimizin yaşantılarından yola çıkarak iletişimi sağlayabiliriz. Dede ve ninelerimizle çocuklarımız arasında ortak yaşantı oluşturmakta geleneksel el sanatlarının yeri önemlidir. Böyle bir etkinliğin okul ortamında olması zamanının büyük bir kısmını okulda geçiren çocukların dede ve nineleri ile görüşme sıklığını arttıracaktır.

b. Kazanımlar

- ▲ Çocuklar birbirleriyle ve dede nineleri ile paylaşımda bulunmayı öğrenir.
- ▲ Çocuklar dede ve nineleri ile ortak bir ürün oluştururken, ortak bir yaşantıda buluşur.
- ▲ Çocuklar dede ve ninelerinin hayatlarında önemli bir yeri olan geleneksel el sanatlarını keşfederek onları yakından tanır.

ÇINARLAR ÇİÇEKLERLE BULUŞUYOR

- ▲ Çocuklar hayatlarında var olan ve belki de sadece bakım rolünü üstlenen dede ve ninelerinin yaşantılarından yola çıkarak farklı becerileri olduğunu keşfeder.
- ▲ Çocuklar kendi yaşantılarına dede ve nineleri alarak veya dede ve ninelerinin yaşantılarını keşfederek onlarla kaliteli zaman geçirir.

c. Alt kazanımlar:

- ▲ Dede ve ninelerinin yaşantılarından yola çıkarak, kültürel değerlerimizden biri olan geleneksel el sanatlarını tanır.
- ▲ Çocuklar geleneksel el sanatları sayesinde yeni ilgi alanlarını keşfeder.
- ▲ Çocuklar dede ve nineleri ile birlikte el sanatını yaparken el becerilerini geliştirir.

d. Dikkat Edilecek Hususlar

- ▲ Sınıf içerisinde dezavantajlı çocukların da sürece dâhil edilmesine dikkat ediniz.
- ▲ Etkinliğin serbest etkinlik ders saatinde uygulanmasına dikkat ediniz.
- ▲ Sınıf içerisindeki çocukların dede ve nineleri etkinliği uygulayabilecek yeterlilikte değil ise diğer sınıflardaki öğrencilerin dede/ninelerinden veya mahalledeki dede/ninelerden destek alınız.
- ▲ Etkinlikte dede ve ninesi olmayan çocuklar da düşünerek aile çevresindeki bir yetişkini (amca, dayı, komşu teyze vb.) davet ediniz.
- ▲ Sınıf veya okul ortamında olası iş güvenliği sorunlarını çözecek önlemler alınız.

e. Örnek Kurgu

Aşağıdaki örnek kurguların herhangi birini veya hepsini sınıf koşullarına göre tercih edebilirsiniz. Etkinlik tüm ay (Nisan) boyunca farklı el sanatları tanıtımları ile devam ettirilebilir. Nisan ayı boyunca sadece bir etkinliği yapabilir veya her hafta farklı bir el sanatları tanıtımı veya yapımı ile farklı dede ve ninelerle etkileşimi zenginleştirebilirsiniz.

1. Dede ve nineler halı-kilim dokumayı öğretiyor.

ÇINARLAR ÇİÇEKLERLE BULUŞUYOR

Bir hafta önceden sınıf öğretmeni çocuklara halı-kilim dokuma etkinliğinin dede ve ninelerin katılımıyla yapılacağını duyurur. Halı-kilim dokuma etkinliğine katılacak nine ve dedeler sınıf öğretmeni tarafından tespit edilerek, etkinlik hakkında bilgilendirilirler. Dede ve ninelerden istekli olanlar tahtadan veya mukavvadan minyatür küçük bir dokuma tezgâhı oluşturup bunu sınıfa getirebilir veya sınıfta öğrenciler ile birlikte yapabilir. Dede ve nineler dokumanın nasıl yapıldığını öğrencilere gösterirler ve halı-kilim dokuma ile ilgili yaşantılarını paylaşırlar. Öğrenciler sırayla veya gönüllü olanlar dokuma denemeleri yapabilir veya herkes dokuma tezgâhı yapıp kendi halı-kilim dokumasını dede ninesi ile beraber yapabilir. Etkinlik sonunda karşılıklı duygu ve düşünce paylaşımı yapıp sürece son verilir.

2. Dede ve nineler şapka, atkı, çorap örmeyi öğretiyor.

Bir hafta önceden sınıf öğretmeni çocuklara çorap örme etkinliğinin dede ve ninelerin katılımıyla yapılacağını duyurur. Çorap örme etkinliğine katılacak nine ve dedeler sınıf öğretmeni tarafından tespit edilerek, etkinlik hakkında bilgilendirilirler. Dede ve ninelerden istekli olanlar sınıfta çorap, atkı veya şapka örmeyi öğrencilere gösterir. Öğrencilere dede ve nineleriyle deneme fırsatı verilir. Ayrıca dede ve nineler kendi dönemlerine ait şapka, atkı, çorap örneklerini sınıfa getirerek tanıtımını yapabilir. Etkinlik sonunda karşılıklı duygu ve düşünce paylaşımı yapıp sürece son verilir.

3. Dede ve nineler dönemlerine ait kılık-kıyafet ve eşyaları tanıtıyor.

Bir hafta önceden sınıf öğretmeni çocuklara eski dönem kılık-kıyafet veya eşya tanıtımı etkinliğinin dede ve ninelerin katılımıyla yapılacağını duyurur. Eski dönem kılık-kıyafet ve eşya tanıtımı etkinliğine katılacak nine ve dedeler sınıf öğretmeni tarafından tespit edilerek, etkinlik hakkında bilgilendirilirler. Dede ve nineler kendi dönemlerine ait kılık-kıyafet ya da eşyaları (saat, radyo, tarak, toka, çanta, okul önlüğü vb.) sınıfa getirerek veya fotoğraflarını sınıfta paylaşarak tanıtımını yapar. Kıyafetin ve eşyaların özellikleri ile ilgili bilgi verir ve anılarını paylaşırlar. Okulun imkânları doğrultusunda bu etkinlik sergi şeklinde yapılarak dede ve nineler kılık-kıyafet ve eşyaları özellikleri ile tanıtabilirler. Etkinlik sonunda karşılıklı duygu ve düşünce paylaşımı yapıp sürece son verilir.

Okulun imkânları doğrultusunda etkinliği pekiştirmek amacı ile Araba Müzesi, Kent Müzesi, Uluumay Osmanlı Halk Kıyafetleri Müzesi gibi yerlere gezi düzenlenebilir.

4. Çocuklar dede ve nineleri ile “ebru” yapıyor.

Bir hafta önceden sınıf öğretmeni, çocuklara ebru yapımı etkinliğinin dede ve ninelerin katılımıyla yapılacağını duyurur. Ebru sanatının yapımı için gerekli malzemeler, okuldan veya velilerden malzeme temini konusunda destek

alınarak hazırlanır. Ebru yapımı konusunda bilgisi olan veliler tespit edilir. Etkinliğin yapılacağı gün dede ve nineler sınıfa davet edilir ve ebru yapımı öğrencilerin katılımıyla gerçekleştirilir. Okulun şartları doğrultusunda elde edilen eserler sergilenebilir. Etkinlik sonunda karşılıklı duygu ve düşünce paylaşımı yapıp sürece son verilir.

f. Etkinlik Örnekleri ve Faaliyet Çeşitleri

Dede ve ninelerimizin kullandığı geleneksel kılık-kıyafet ve eşyalar aşağıda verilmiştir. Bu araç gereçlerin temini sağlanıyor ise sınıfa getirilip tanıtılabilir veya okul ortamında sergilenebilir. Temin edilemiyorsa görsellerinden yararlanılarak tanıtımı yapılabilir. Ya da dede/ninelerin evlerinde var olan kılık-kıyafet ve eşyalardan faydalanabilirsiniz.

Kıyafetler

Bindallı, göynek, şalvar, zıbın, bel kuşağı, peştamal, çorap, üç etek, fes, yelek, sarık, tozluk ve dizlik, entari, hare, cepken, peşkir, poşu, potur, çarık, çizme, yemeni (Yavaş, 2009).

Eşyalar

Ahşap beşikler, şerbet takımları, nazarlıklar, işlemeli havlular, yatak örtüleri, oyuncaklar, tahta kaşık ve eşyalar, yastıklar, yorganlar, bakır eşyalar ve tabaklar, küpeler, bilezikler, sobalar, çeyizler, müzik aletleri ve çalgıları, halılar, kilimler, keçe ve dokumalar, cam süslemeleri, çiniler, hatlar, seccadeler, siniler, güğümler (Arioğlu & Aydoğdu, 2015).

KAYNAKÇA

Arioğlu, İ. E., & Aydoğdu Atasoy, Ö. (2015). Somut Olmayan Kültürel Miras Kapsamında Geleneksel El Sanatları Ve Kültür Ve Turizm Bakanlığı, *International Periodical for the Languages, Literature and History of Turkish or Turkic*, 10 (16), 109-126.

Öztürk, İ. (2005). Türk El Sanatlarının Günümüzdeki Durumu (Tarihçe, Sorunlar, Öneriler). Atatürk Üniversitesi Güzel Sanatlar Fakültesi Sanat Dergisi, (7). 67-75.

Yavaş, E. (2009). Çanakkale'nin Yenice ilçesi evlerinde bulunan geleneksel Türk kadın kıyafetleri (Yayımlanmış yüksek lisans tezi). Konya.

Mayıs - Haziran

7. Tema: Geçmişten Günümüze Tarihi Ve Doğal Mirasımız

a. Temanın Önemi:

Çevre keşfedilmeyi bekleyen bir ortamdır. Bize tarihi tecrübelerimiz ve kültürel ifadelerimizle tekrar şekillendirilen ortamlar sunar. Bu ortamlar cami, kale, han, hamam olacağı gibi milli parklar, doğal yaşam alanları da olabilir (Hunter, 1993). Geçmişin izleri binaların mimarisinde, eski işyerlerinde, köprülerde, dükkân, kahve veya kamu binalarının yerleşim düzeninde yer alır (Stradling, 2003). Tarihi ve doğal yerler bulunduğu bölgenin özelliklerini anlatan somut kanıtlardır. Çocukların dede ve nineleriyle beraber yaşadıkları şehrin tarihinin farkına varabilmeleri, içinde buldukları çevrenin doğal güzelliklerini görebilmeleri açısından tarihi ve doğal geziler önemli bir yere sahiptir. Çocuklarımızın hayatlarında var olan dede ve nineleri tanımaları, onlarla verimli zaman geçirmeleri için dede ve ninelerin de geçmişte yaşadıkları çevreden yola çıkarak nesiller arası bir köprü kurulabilir. Bu köprünün kurulmasının en güzel yollarından bir diğeri de tarihi ve doğal mirasın tanınmasıdır. Tarihi ve doğal mekânlar farklı yaşamlara geçişin yollarından biridir. Bu yolda bir bilge ile devam etmek daha etkili olacaktır. Modern dünyanın yaşam alanlarından dolayı daha az görüşülen dede ve ninelerin bilgeliğinde tarihi ve doğal yerleri keşfetmek daha kalıcı olacaktır. Dede ve nineler de geleceği teslim edecekleri torunlarına rehberlik etmekten zevk alacaklardır. Böyle bir etkinliğin okul destekli olması zamanının büyük bir kısmını okulda geçiren çocukların dede ve nineleri ile görüşme sıklığını arttıracaktır.

b. Kazanımlar

- ▲ Çocuklar birbirleriyle ve dede nineleri ile paylaşımda bulunmayı öğrenir.
- ▲ Çocuklar dede ve ninelerinin bir zamanlar yaşadıkları mekânları tanıyarak onları yakından tanır.
- ▲ Çocuklar hayatlarında var olan ve belki de sadece bakım rolünü üstlenen dede ve ninelerinin onların yaşantılarından yola çıkarak farklı özellikleri olduğunu keşfeder.
- ▲ Çocuklar kendi yaşantılarına dede ve nineleri alarak veya dede ve ninelerinin yaşantılarını keşfederek onlarla kaliteli zaman geçirir.
- ▲ Çocuklar dede ve nineleri ile beraber doğal ortamda paylaşımda bulunmayı öğrenir.

c. Alt kazanımlar:

- ▲ Dede ve ninelerinin yaşantılarından yola çıkarak kültürel değerlerimizden biri olan tarihi ve doğal mirasımızı tanır.
- ▲ Çocuklar dede ve nineleri ile farklı mekânları ziyaret ederek yeni ilgi alanları keşfeder.
- ▲ Çocuklar tarihi ve doğal mirasımız ile ilgili geziler sayesinde somut bilgiler edinir.
- ▲ Yapılan geziler çocuğun sosyal, duygusal ve fiziksel gelişimine katkı sağlar.

d. Dikkat Edilecek Hususlar:

- ▲ Sınıf içerisinde dezavantajlı çocukların da sürece dâhil edilmesine dikkat ediniz.
- ▲ Etkinliğin serbest etkinlik ders saatinde uygulanmasına dikkat ediniz.
- ▲ Sınıf içerisindeki çocukların dede ve nineleri etkinliği uygulayabilecek yeterlilikte değil ise diğer sınıflardaki öğrencilerin dede/ninelerinden veya mahalledeki dede/ninelerden destek alınız.
- ▲ Dede ve ninelerin çocuklarla iletişim kurabilecek düzeyde olmasına dikkat ediniz.
- ▲ Etkinlikte dede ve ninesi olmayan çocukları da düşünerek aile çevresindeki bir yetişkini (amca, dayı, komşu teyze vb.) davet ediniz.
- ▲ Düzenlenecek gezilerde öğrenciler için velisinden veli izin kâğıdı alınız.

e. Örnek Kurgu

Aşağıdaki örnek kurguların herhangi birini veya hepsini okul koşullarına göre tercih edebilirsiniz. Etkinlik tüm ay (mayıs-haziran) boyunca farklı tarihi veya doğal yerlere geziler düzenlenerek devam ettirilebilir. Mayıs-haziran ayı boyunca sadece bir etkinliği yapabilir veya her hafta farklı bir gezi ile farklı dede/ninelerle etkileşimi zenginleştirebilirsiniz.

1. Çocuklar dede ve nineleri ile tarihi mekânları geziyor.

Gezi planı bir hafta önceden yapılarak, gezi yapılacak alan ile ilgili gerekli izin işlemleri ayarlanmalıdır. Geziye katılacak öğrencilerden veli izin belgesi kesinlikle alınmalıdır. Gezi yapılacak yer (İnkaya, Tophane, Kozahan vb.) belirlendikten sonra çocuklara o alan ile ilgili ön bilgilendirme yapılmalı, geziye giderken ve gezi alanında dikkat edilmesi gerekenler çocuklara anlatılmalıdır. Geziye olabildiğince çok dede/nine katılımı sağlanabilir. Gezi yerine gidildiğinde

dede/nineler gezi yapılan yerin eski görünümünü, daha önce geldi ise yaşadıkları, gezi alanının özellikleri vb. ile ilgili bilgi verebilir. Etkinlik sonrasında katılımcıların duygu ve düşünceleri alınarak etkinlik sonlandırılır.

2. Çocuklar dede ve nineleri ile doğal mekânları geziyor.

Gezi planı bir hafta önceden yapılarak gezi yapılacak alan ile ilgili gerekli izin işlemleri ayarlanmalıdır. Geziye katılacak öğrencilerden veli izin belgesi kesinlikle alınmalıdır. Gezi yapılacak doğal yer (Botanik, Uludağ Milli Park, Hayvanat Bahçesi vb.) belirlendikten sonra çocuklara o alan ile ilgili ön bilgilendirme yapılmalı ve geziye giderken gezi alanında dikkat edilmesi gerekenler çocuklara anlatılmalıdır. Geziye olabildiğince çok dede/nine katılımı sağlanabilir. Geziye gitmeden önce gerekli hazırlıklar ve duyuru yapılarak gezi alanında piknik yapılabilir. Etkinlik sonrasında katılımcıların duygu ve düşünceleri alınarak etkinlik sonlandırılır.

3. Çocuklar dede ve nineleri ile ağaç dikiyor.

Bir hafta önceden sınıf öğretmeni çocuklara ağaç dikme etkinliği ve bunun dede/ninelerin katılımıyla yapılacağını duyurur. Etkinliğine katılacak nine ve dedeler sınıf öğretmeni tarafından tespit edilerek, etkinlik hakkında bilgilendirilirler. Etkinlik günü Orman Genel Müdürlüğü'nden temin edilen fidanlar dede ve ninelere verilir. Belirlenen alana dede ve nineler çocuklarla beraber fidan dikimi yaparlar. Eğer fidan dikimi okul dışında bir alana yapılacaksa gerekli izin işlemleri yapılmalıdır. Etkinlik sonrasında katılımcıların duygu ve düşünceleri alınarak etkinlik sonlandırılır.

f. Etkinlik Örnekleri ve Faaliyet Çeşitleri

Dede ve ninelerle beraber ziyaret edilebilecek tarihi ve doğal mekânlara örnekler aşağıda verilmiştir. Bu örneklerden faydalanabilir veya kendiniz örnekler bulabilirsiniz. Ya da dede/ninelerin anılarından faydalanabilirsiniz.

Tarihi mekânlar;

Kent Müzesi, Göç Müzesi, Tofaş Anadolu Arabaları Müzesi, Koza Han, İnkaya, Tophane Saat Kulesi, Hisar (Saltanat) Kapısı

Doğal yerler;

Uludağ Milli Parkı, Botanik Parkı, Hayvanat Bahçesi vb.

KAYNAKÇA

Hunter, K. (1993). *Teaching with historic places*. ERIC Clearinghouse. 1-7.

Stradling, R. (2003). *20. Yüzyıl Avrupa Tarihi Nasıl Öğretilmeli? Çev. Ayfer Ünal. İstanbul: Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı.*

Ek-2

Ay Sonu Rapor Formatı

Proje ay sonu raporu Excel olarak DYS üzerinden gönderilecek ve yine oradan geri istenecektir. Burada rapor formatını göstermek amacıyla bilgi amaçlı verilmiştir.

Çınarlar Çiçeklerle Buluşuyor Projesi Ay Sonu Raporu

Okulun Adı	
İletişim	
Okulun toplam 1. Sınıf Şube Sayısı	
Okulun toplam 1. Sınıf öğrenci sayısı	

Raporun ait olduğu ay	
Ayın Teması	
Faaliyet sayısı	
Faaliyete katılan öğrenci sayısı	
Faaliyete katılan dede/nine sayısı	

Faaliyet Hakkında Bilgi

Faaliyet olarak ne yapıldı?
Faaliyet hazırlıkları nasıl yapıldı?
Faaliyetin varsa maliyeti nedir?
Faaliyet için alınan önlemler?
Faaliyetin sonuçları ve faydaları nelerdir?
Faaliyetlere ilişkin foto ve videolar mail yoluyla rapora ek olarak gönderilecektir.

ÇINARLAR ÇİÇEKLERLE BULUŞUYOR

HER TÜRLÜ SORU, SORUN VE GÖRÜŞ İÇİN İLETİŞİM:

temelegitim16@meb.gov.tr

0 (224) 445 16 82